

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal,
József-körút 18.



Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Vörösmarty és a magyar nemzeti politika.

Írta: Berzevicsy Albert.

Azzal a nemzedékkel nőtem fel én is, amelyet a „Miatyánk“-kal együtt tanítottak meg a „Szózat“-ra, amelynek gyermekemlékei abból a sötét korszakból valók, melyről legnagyobb jellemrajz-írónk azt mondja, hogy akkor „a hazai romok közt és a hazafi fájdalom szürkületében földerült a visszaemlékezés méla holdvilága, ütött a recollectió ünnepélyes órája és mi kezdtük számlálni tévedéseinket és az áldozatokat...”

Az ötvenes években lett a Vörösmarty „Szózat“-a a magyar nemzet valódi imádságává; nem akkor, amikor a költő megírta és közzétette, 1836-ban; posthumus hatása nagyobb volt, mint a közvetlen, mert a szerzője halála miatti megrendülésnek és gyásznak is hozzá kellett járulnia, hogy az ő nagyságot mélyebben átérezvén a nemzet, sirontról jövő intelméből, fohászból, jósátságból azt az erőt merítte, amelyet a már-már csüggedőnek és imá adhat. Akkor az, amit a költemény mint sorsunk egyik alternatíváját állított elénk: „a nagyszerű halál” már látszólag ráborult a nemzetre, és mert ez, a kiállott rettentő csapás után is még érezte életerejének bár lassu lüktetését megdermedt tagjaiban, ez az érzés adott új, nagyobb jelentőséget a „Szózat”-nak, ama sorainak, amelyek egy erős lélek mély meggyőződésével mutatnak arra a „jobb kor“-ra, mely „jónni fog, mert jónni kell” s amelyben himni akkor a nemzet egyedüli vigasztalása, sebeinek egyedüli balszama, lerokkadt erejének egyedüli támasza volt.

S amikor a remények már-már teljesülni látszottak, a hajnal első derengése feltűnt, bár még csak mulóan és bizonytalanul a nemzet egén: a hatvanas évek elején a „Szózat” lett az az ismertető jellege, melylyel a hazafiak közeledtek egymáshoz, a dal, melynek hangjaiban a honfiai fájdalom és remény érzelmei felhangoltak, a hitvallás, amely kifejezte mindazt, amit elszenvedtünk, azt, amitől féltünk és azt is, amit óhajtván vártunk.

Milyen lehetett az az ember, aki a nemzeti átalakulás nagy korszakának elejétől majdnem végéig lanttal kezében úgy meg tudta érteni s úgy ki tudta fejezni nemzetének legmagasabb érzelmeit és ábrándjait? S mi volt a titka annak a nagy, mélyrelyülő, a siron túl fokozódó hatásnak, melyet költszete a magyar nemzet politikai életére, fejlődésére gyakorolt? Ezek a kérdések ragadják meg ma különösen figyelmünket s indítanak az elmélkedésre akkor, amikor a nemzet költője születésének évszázados fordulóját ritka lelkesedéssel és egyértelműséggel ünnepli.

Ma már a magyar nemzet legnagyobb része csak az irodalom följegyzéseiből s a megmaradt kortársak elbeszéléséből alkothatja meg magának a közel egy félszázad előtt elköltözött nagy költő egyéniségének és életének képét. Egyszerű és igénytelen az, mint legtöbbször szokott lenni az olyan embereké, akik inkább belső, mint külső életet élnek, mert rendeltetésük éppen a belső, lelki életükben megelégedő érzelmeik és eszmék maradandó értékű formába öntése kortársaik és az utókor számára.

(A költő ifjúsága.)

A pusztai nyéki gazdatiszt, majd velencei haszonbérlet s szegény nemes ember fia tizenegy éves koráig el nem hagyja a szülői házat, melyben egy szigorú, komoly atya s szeretetteljes anyja gondos nevelése mellett a kedélyes, esendő falusi életet, a gazdasági munkát végző népet, Fehérmegye szelid románait és halmainak természeti báját ismeri meg s e benyomásain kívül legtöbbször atyja könyvtára, egy falusi népiskola, majd házi tanító lehetett befolyással szelleme fejlődésére. Mint gimnaziumi tanuló előbb Fehérvárott, majd Pesten szelid magaviseletével, szorgalmas tanulásával semmit sem mutat abból a féltelenségéből

*Miközben ezt, a Kisfaludy-lászlóság Vörösmarty-ünnepe-lyén felolvasott munkámat közrebeszéltem, indíva érzem magam köszönetet mondani a nagy költő fiának, Vörösmarty Béla államtitkárnak, ki szíves volt atyjának eddig kiadatlan levelezéseit e munkám megírásánál való felhasználás céljából rendelkezésemre bocsátani.
B. A.

és különködéséből, amit gyakran a fiatal lángész ismertető jelül tekintenek; 16 éves korától kezdve már tanulóársait taníttatja s így segíti szüleit a maga fenntartásában, amely elfoglaltsága idővel a tanulmányokban való előmenetelét is némileg hátráltatja. 17 éves korában elveszti atyját s a haláleset anyagi romlásba viszi a családot; de a két derék fiu Mihály, s öcsese János valódi önfeláldozással jövevények özvegy anyjukat istápolni s őt a nélkülözésektől megóvni. Ugyan-ebben az évben Mihály egy tolmacegyi gazdag földesur, Perzel Sándor fia mellé kerül házi nevelőnek s mellettük marad majdnem állandóan tíz esztendőig, hol Pesten, hol falun. Ez a korszak kezdete költői működésének: Börzsönyben és Bonyhádon a szabad természet, melynek ölen, gyakran puskával a vállán, andalogni szeretett, néhány irodalombarát a szomszédban, akik verse- lésre serkentik, a megyei közélet benyomásai, a nemzeti ébredés jelei, később az első irodalmi összeköttetések Pesten: Zádor, Deák Ferenc, Kisfaludy Károly, Toldy, Bajza, Czuczor kezdődő barátsága, s mindenkifőlött egy lángoló, de szerencsétlen ifjú szerelme, melyben Vörösmarty jellemének egész nemes önmegtartózkodása megnyilatkozott: ezek voltak a források, melyekből költői munkássága az első korszakában legbővebben merített ihletet.

Ezalatt elvégzi a filozófiát s a jogot, megszerzi az ügyvédi oklevelet, a nélkül, hogy az ügyvédi pályára hajlamot érezne s amikor első nagy hősköltőműveinek, a magyar irodalom történetében korszakot alkotó „Zalán futásá”-nak megjelenése öt már országszerte ismertté teszi, amikor már novét szárnyaira veszi a hir: 25 éves korában 6 még kénytelen azt írni magától barátjának: „Megtelt koru vagyok s még semmi kilátásom”, sőt egy sötét perében úgy érzi, hogy az élettel való küzdelemben „elfásl lassankint”. De a lelkében égő szent láng nem engedi, hogy magát a költészet szolgálatától biztosabb megélhetést nyújtó foglalkozás felé tereltesse el; nála egy élet hitvallása volt az, amit költeménye a Berzevicsy szájába ad:

„A dal hatalmát add nekem, sors!

S megfizetél az egy életemre.”

Tovább nevelőskodik s egy időre szerkesztő- séget vállal, nélkülöz és küzd, de a muzsához hűtlenné nem lesz s még csak nem is panaszkodik, büszke a maga szegényes függetlenségére és bámulatos termékenységre írja, gyakran éjszaka- it is ráfordítva, szébbnél-szebb költeményeit.

(A férfikorban.)

Harmine éves korában az Akadémia második rendes tagjává választja s innen túl már egészen és kizárólag az irodalomnak szentelheti munkásságát. Férfikora és költői hírneve e দেlelő pont- ján, a következő tíz-tizenöt éven át, a díesfégtől egy percig el nem kábitva olyannak látjuk őt, aminőnek élete előbbi korszaka mutatta: komoly- nak és tartózkodónak, szükszavunak, sőt néha kissé elfogultnak, de önértzetesnek s bizalmat és tiszteletet keltőnek, akiehez nemesak benső barát- jai ragaszkodnak odaadással, de akinek senkire sem nyomasztó fölnye hatalmas vonzerőül szolgál- tágabb köröknek is, jegecedési pontul az összes nemzeti irányú irodalmi és művészeti mozgalmak- nak, amit az ő vezetése alatt alakult s idővel oly nagy jelentőségre szert tett „nemzeti”, később „ellenzéki kör” bizonyít legjobban.

Mig barátai bizalmas körében, a Bártfay- család estélyein, a Bajzával és Toldyval alkotott irodalmi triumvirátus köré csoportosulók között, az épülő Nemzeti Színház művészgardája társasá- gában, a budai hegyekbe rendezett kirándulá- sokon és a Fáy András főtí szüretien kedélyének egész melegté feltárta, költeményeit is szívesen szavalgatta, sőt még önekre is nyitak ajkai, az- alatt az akadémia és az 1836-ban alakult Kisfaludy-társaság ülésein, az időszaki sajtóban és a színi bírálat terén épp annyi határozottsággal, a mily erős meggyőződéssel képviselte nézeteit és irányát, nem riadva vissza az ellenmondástól s a polémiától sem.

A szerelem hatalmát, mióta fájdalmas küz- delemmel sikerült egyszer legyőznie, csak 40-ik életének betelte után érzí újra s érezteti újra költszétében. Bajzáék házánál ismerkedett meg Bajzáné nővérel, Csajághy Laurával. Az élénk

szellemű és fogékony kedélyű fiatal leány csak- hamar észrevehette, hogy a csodálattal vegyes tisztelet, melylyel az ünnepeit költőre tekint, en- nek szívében sokkal mélyebb és hevesebb érzel- mekkel találkozik s eleinte megdöbbenve e vá- ratlan fölfedezéstől, mégis szívesen bátorítja magát a költő szerelmének viszonzására. Az el- jegyzés megtörténik és Vörösmarty, kit anyagi javakkal nem áldott meg a sors, menyasszonyá- nak jegyajándékul nem nyujthat egyebet, mint — halhatatlanságot: a leányka egy elcsott hang- ulatát az ő mélyen érző lelkében visszatükröz- tetve megragadó költemény tárgyává teszi, amely minden idők költészetének egyik gyöngye lesz. Az 1843. tavaszán végbement menyegző tar- tós és legalább belsőleg zavartalan családi boldog- ság alapjává vált a költő életében.

Ha csak szíve hajlamát követhette volna Vörösmarty, ezental valószínűleg egészen a esőn- des családi körnek s a költői munkásságnak szentelte volna magát. De a politikai események akarata ellenére is mind mozgalmasabbá tették életének külső folyását, hazaszeretete és kötele- ségérzete erős kötelekénél fogva ragadta őt ma- gukkal. Politikai cikkeket kezd írni s élénk részt vesz az „ellenzéki kör” mozgalma- éle- tében, mely őt régi barátja, Deák mellett Wess- selényivel s Perzel Mórral — egykori tanítvány- val — is közelebbi és sürűbb érintkezésbe hozza. Az 1848-iki nagy fordulatot lelkesedéssel üdvözli, de a beálló bonyodalmak izgalmai között költői lantja majdnem egészen elhallgat; egyszer egy harsó riadóra szólaltatja meg, mikor a hazát már megtámadva látja, de a nemzeti ügyet inkább a tettek terén kívánván szolgálni, elvállalja a képviselői mandátumot, melyet a bácsalmási kerület egyhangulag nyujtott neki. Hogy inkább köte- lességérzet, mint becsvágy vonta a képviselői pályára, tanúsítja egy nevéhez írt kiadatlan levele, melyben bevallja, hogy szinte szeretné, ha meg nem választanák, mert akkor többet lehetne falun, családjánál.

Mint képviselő soha föl nem szólal, de pusztá szavazata a hadkiegészítési törvényjavaslat ügyé- ben támadásnak teszi ki őt a Petőfi részről, amely ingerült polémiára s egy időre elhidegü- jésre vezet, dacára az őszinte nagyrabecsülésnek, amelyet a két költő egymás iránt érzett. A mér- séklet azonban, amelynek követésében Vörösmarty meghasonlott Petőfivel, nemsokára kénytelen át- engedni a tért az elkeseredésnek és elszántság- nak: Vörösmarty maga is követi az országgyűlést Debrecenbe, nem ellenzi a függetlenségi nyilat- kozatot s mint az egyetlen közhivatalat, amelyet életében viselt, elfogadja a „kegyelmi szék” egyik bírájává való kinevezést, amely a nemzet be- következett leveretése miatt nem hosszu időre szól.

(Utolsó évei.)

Most aztán jöttek a bujdosás napjai; meg- hatók a levelek, melyeket a bujdosó költő — részben Vadász Miklós álnév alatt — írt nejének s melyekben a leggyöngédebb hitvesi és atyai szeretet mellett a hazafiai lelkiismeretnek az üldöz- tetés veszélyeivel szemben is megőrzött nyugalma nyilatkozik meg. Egy kis gyermekét elvesztette még 1848 tavaszán, mikor most rejtekhelyére az első levél egyik kis leánya halála hírért hozza, annyira megszállja az aggodalom, hogy kérve- kéri nejét, nevezze meg minden levelében minden gyermekét, mert különben télné, mintha a meg- nem nevezett már hiányzanék... Bármennyire vágyik őket látni: „Nem szeretném — így írja — beestelenséggel vásárolni meg életemet vagy sza- badságomat, ha mélyebben volnék is a mult idők izgalmaiba merülve. Mi engem illet — így fol- ytatja — én egyszerű kötelességet teljesíttem: végét be kell várom.”

Szerencsére nem kellett soká várnia. 1850. nyarán perét több képviselővel együtt beszüntet- ték; ő tehát kegyelmet kapott és családjához tér- hetett, melylyel — az elmúlt nemzeti közélett úgy sem vonván őt többé Pestre — falun telepedett le, mint haszonbérlet, szeretett szülőföldjén, Nyéken.

A hazafiai elkeseredés, a családfelelő gondok, a megtört remények és győtrő aggodalmak hamar aláásták egészségét; lantja már majdnem egészen elhallgatott, csak a krími háború kitörésekor ébre- dezett remények hatása alatt nyult meg egyszer a

regi hévvel és erővel hurjaiba... lassankint elfáradt egészen kedélye az 55 éves férfi mint egy törődött agg költőzt végre súlyos betegségre használta keresve orvoslást a fővárosba, hogy ugyanabban a házban hajtsa végnyugalomra fejét, amelyben egy negyedszázaddal előbb Kisfaludy Károly kiszenvedett.

A Vörösmarty halála fölötti fájdalom volt egyike az első érzelmeknek, melyek a nemzetet az elszenvedett bukás utáni halálos dermedéséből felrázták. „Elek megint — érzem, mert szenvedek!” mondhatta a magyar Madách Adámjával s valóban a gyász általánossága és mélysége, az elhunyt költő nagysága iránti csodálat, a családja iránti kegyelet részvét hatalmas megnyilatkozása, hátrahagyott művei örök becsének átérzése mind egy-egy fölvilánása volt a nemzeti életnek az elnyomatás ama szomorú napjaiban, a feltámadás sejtelve egy éppen bezáruló sir fölött.

Azóta majdnem egy félszázad mult el. Ha most végtekinünk a Vörösmarty rövid életének egyszerű folyásán s a esodálatos kölcsönhatásnak okait firkészzük, mely az ő költői működése és nemzetünk politikai fejlődése között fennállott, a Vörösmarty lelke olyannak tűnik fel előttünk, mint egy bűvös prizma, mely végzetserű rendeltetéssel éppen a nemzet életében legmaradandóbb hatásra hivatott politikai eszmék és irányzatok sugarait vette föl magába s azokat árasztotta a költőiség csillámos szinompájában a magyar nép kedélyvilágába.

A Vörösmarty hazafias tárgyu költeményeinek keletkezésére s arra, hogy költői eszmévilágát főképp a nemzeti ideálok töltötték be, elhatározó volt a kor, melybe gyermek- és ifjúévei estek. A nemzeti öntudat lassu fölébredésének a kora volt az, amikor a honfiak bánkódba és keseregve, majd szegyenkeve és háborogva néztek vissza a magyar fényes hősi múltjára és tekintettek a jelen nyomorúságaira: a háttérbe szorult, kifejtetlen, tökéletlen nemzeti nyelvre, a mindinkább árnyékká váló alkotmányra, a hátramaradt műveltségére és közvagyonosságára, a nemzet élkelőbbjeinek elmagyartalanodására. A nemzet jogainak világos megsértése végül az alkotmány utolsó bástyáinak, a vármegyéknek elszánt ellenhatását idézi föl éppen abban az időben, amikor a fiatal költő egy hazafias meze közéletének intőző körében forog. Az ellenhatás diadala: az 1825-iki országgyűlés egybehívása teljessé teszi a nemzeti fölébredést, melylyel egybeesik a Széchenyi halhatatlan tette: az akadémia megalapítása s melynek költői kifejezésekként Vörösmarty a „Zalán futása”-val ajándékozta meg a nemzetet.

(Vörösmarty és Deák.)

Ezek az ifjúkori benyomások készítik elő a költő hazafii lelkületét a közéletet vezérlő ama kiváló férfiak befolyása számára, akikkel őt élet-pályája baráti összeköttetésbe hozta. Ezek közt első és mindvégig leghívebben kitartó: Deák Ferenc, akivel mint 21 éves ifjувал ismerkedik meg a 24 éves költő, s aki Vörösmartyhoz való viszonyában is — úgy amint azt eszlekedetei, amint azt megmaradt levelei igazolják — olyannak tűnik fel mint mindentűt: itt is megnyilatkozik az az olympusi derűt sugárzó, mesterkéletlen természetesség, amely sohasem akar nagy lenni és mégis mindig az. Már első találkozásukkor: „Az ősi dicsőség költője — mondja Gyulai Pál — és az ősi jog védője a rokonszenv dobnasát érezték szívükben, mely később oly nemes és ritka barátságba fejlődött.” Deáknak olvassa fel Vörösmarty a „Zalán” készülő énekeit, ő hallja legelőször a „bordalok fejedelmét”, a „Főti dalt” s bár a Vörösmarty költészetének becsét alig méltányolta valaki őszintebben, mint ő, a költőhöz írt leveleiben mégis kerül minden magasztaló ömlengést, alig említi barátja költeményeit s a politikát is lehetőleg kerülve, kedélyesen évődik bennök Vörösmartyval, elmeleveleivel való lustaságát, vagy lapokat írt tele a gücejei szójárára vonatkozó tréfás fejtegetéseivel s mindennekfölött a legmelegebb, szinte testvéries barátsággal üdvözli a költőt családi élete örövendetes eseményei, különösen fia születése alkalmából. Ez viszont költeményben dicsőíti a Deák önzetlen hazafiságát s mikor beteg testtel és elborult kedélylyel csüggedez falusi magányában, csak régi barátja látogatása képes őt felvidítani, csak benne bízik és az ő hü gondoskodásával biztatja családját, mikor élete végét érzi közeledni.

E két férfiú mely rokonszenv hozta magával, hogy Vörösmarty politikai érzelme, gondolkodása — bár, mint látni fogjuk, sok volt a rokonszenv közté és Széchenyi közté is — alaphangjára nézve legközelebb állott s leginkább hasonlított a Deák Ferencéhez; ennek böles, higgadt, mérsékelt, önéreket mérlegelő, mindent a jog és történeti fejlődés alapjára felfektető felfogása költő-barátja lelkében élénk visszhangot keltett, de hatásával nem állott egyedül és nem állhatta utját más behatásoknak. Perczel Mór, a Vörösmarty ifjúkori tanítványa, későbbi ragaszkodó barátja, hevesebb vérmérsékletével, „forradalmias önbizalmával” időnkint az ellen-

kező irányba igyekezett ragadni a költő lelkületét. Mely benyomást tett reá, még a szabadságharc előtti időben, Wesselényi barátsága is; rajongással írt Zsibórol nejeinek, eseteli megható találkozását Wesselényivel, ennek megvakulása után, míg emez — különösen az örökvaltság ügyében — lánlgoló szavakkal felel a költő leveleire s egyetlenül ostorozza az erdélyi arisztokratákat. „Leveled tartalma szentírás, — ugymond — szeretném annak leikes és dőnhetetlen igy szavait honunk minden nemesei s főként az Erdélyiek fölébe dörögni s harsogtatni a szent igét rónán, bérceit át, hogy rázná érzése s öntudata s szennyes önzés által kővülteket.”

A politika mezeje hozta össze Vörösmartyt gróf Teleki Lászlóval is, elnöktársával az „Ellenzéki Kör”-ben, ki a márciusi napokban Pozsonyból Vörösmartyt küldött bizalmas közlések útján tájékoztatta a pesti elvárásokat a közeleddő eseményekről s ugyanecek a Vörösmarty befolyásával igyekezett a „Kör”-hevesebb elemeit féken tartani, viszont közvetlenül szolgálván olykor a költő és Kossuth közt. Teleki lelkesen üdvözölte az „Ellenor” című zsebkönyv megjelenését. — „Gyönyörű könyv, — írta Vörösmartyt, — mindenki elragadtatással olvassa! Verseid isteniek! naponta szavalja a (pozsonyi) ellenzéki kaszinó.

(Vörösmarty és Széchenyi István.)

Azonban a korabeli vezető politikuskoknak egyikéhez sem fűzte Vörösmartyt oly érdekes s a nemzeti ügy fejlődése szempontjából oly emlékezetes viszony, mint gróf Széchenyi Istvánhoz. Nem a rokonszivek vonzódása hozta e viszonyt létre, nem is a közös sors, még csak nem is a sürű együttlét. Vörösmartyt életviszonyai, munkaköre, állása s mindennekfölött önzetese szerénysége szükségképp távol tartotta Széchenyitől, mivel az akadémiai üléseken kívül nem sokat érintkezett, mivel egyszer egy akadémiai kérdésben össze is tőzött s kinek „Kelet népe” című munkáját tárgyalagos, de erős bírálat alá vette. Mindazonáltal a kölesönös, őszinte nagybecsülésen kívül a két társadalmilag egymástól oly távol álló férfit valami gondviselésűri közössége az eszméknek és az irányoknak fűzte össze, melynek következtében a Vörösmarty költői és a Széchenyi írói s agitatóri szereplésének legfőbb mozzanatai esodálatosan találkoznak és kiegészítik, szinte föltételezik egymást.

Kétségtelenül Széchenyi volt első államférfiunk, ki politikai meggyőződésből, saját programjának s bizonyos tekintetben költői lelkületének is megfelelően becsülte meg érdemök szerint a nemzeti költészetet és a költőket is, velök szívesen foglalkozott s verseikből vett idézetekkel szívesen fokozta saját munkái hatását. Valamennyi egykor költő között leginkább igyekezett mindig Vörösmartyt kitüntetni, őt még a figyelem oly jeleivel is halmozva el, hogy például gyermekei, sőt neje által szavaltatta előtte költeményeit. Viszont Vörösmarty Széchenyi „Világ”-át epigrammjában oly könyvnek mondja:

„Melyre az éj kiderült s kezd vala látni a vak,
Melyre megindult a rég pangó vér ereinkben
S a haza szíve felélt zsongós álom után.”

Még a „Kelet népe”-ről írt bírálatában is, mely helyenkint nem nélkülözi az élt, s melyben egyenesen védelmébe veszi Kossuthot Széchenyi támadása, sőt — mint mondja — gyanusítása ellen, föltétlen elismeréssel, mondhatni magasztalással szól a gróf fényes érdemeiről és tisztá hazafiságáról, de még könyvének elmaradhatatlan hatásáról is.

Az a mélyen fekvő rokonság azonban, mely kettejök szellemi irányát szinte öntudatlanul kötötte össze, ismétlem, nem ezekben a személyes vonatkozásokban nyilvánult. Mikor Vörösmarty nem is sejtette, micsoda gondolatokat forgat agyában a „fiatal huszárkapitány”, ismeretlensége homályában robogó hexameterekbe öltöztette „regi dicsőségünk” álmoképeit, hogy megjelenítse „Páducos Árpádot s hadrontó népe hatalmát”, fölébreszteti segítsen azt a magyar nemzetet, amelyről Széchenyi első művében azt mondja, hogy „álmokországban dermedez, de még van idő a felébredésre!” Maga a romantizmus előtérbe nyomulása a klasszicizmus lassankint háttérbe szorításával, mely irányunk bár inkább a tárgyra, mint a formára nézve leggyözelembbe harsogva Vörösmarty volt, s amely szükségképp a nemzeti ideálokat igyekezett a klasszicizmus általánosan emberi eszményei helyére állítani: önkénytelen előkészítése volt a Széchenyi erős fajzeretet alapján álló politikai szereplésének. Amily mértékben látta aztán Széchenyi a nemzetet előkészítettnek arra, hogy a „nem volt, hanem lesz” káprázatot jóslatával tekintetét a multból a jövő felé irányozza, oly mértékben fordul Vörösmarty is a nemzeti eposztól a hazafias íráshoz, és amint a Széchenyi keblében a nemzetet bátorító, tette serkentő lelkesedés tüze csapongva váltakozott az csüggedés és kétkedés árnyaival, úgy vegyül össze a Vörösmarty Szózatában a földelülő „jobb kor”-ba vetett

hit a „nagyszerű halál” gondolatával. Pestet irodalmi központtá tenni a Vörösmarty törekvése ugyanakkor, amikor Széchenyi társadalmi központot alkot belőle; a nemzeti megújulás géniuszárol: a lelkes magyar nőről alkotott ideál is ugyanaz a költőnél, ami az államférfinál, és úgy mint amaz a kültől minden irodalma közül az angolnak vonzerejét érzi legjobban, emezt is az angol alkotmány példái ragadják magukkal. Es végül: a nagy nemzeti szerencsétlenség tőri meg és némitja el mind a kettőt, de szellemök lángja még egyszer hatalmasan lobog fel, hogy bevillásgítsa egy percére a nemzet életének sötét éjszakáját: a Széchenyi „Blick”-jében és a Vörösmarty „Vén cigány”-ában.

(A költő mint politikus.)

Széchenyi befolyása tette kétségkívül Vörösmartyt politikussá annyiban, amennyiben őt egyáltalán politikusknak nevezni lehet; a politikai kérdések iránti érdeklődése világosan kimutathatólag 1830-ban kezdődik, talán a francia forradalom behatása következtében is, de sokkal bizonyosabban Széchenyi ekkor megjelent első rőpiratának, a „Hitel”-nek benyomása alatt. Bizonyára ő maga sem gondolt reá soha, hogy a politika terén vezérszeretet vigyen, — lelkében megmaradt mindig költőnek: cuius studium fuit alma poesis. . . . A nyilvános szereplésre semmi hajlamot sem érzett magában s el volt foglva mindig, ha csak kisebb gyülekezetekben is, de sokkal inkább a képviselőseget sem tekintette egyébként, mint költői érdemei egyik jutalmának s maga írja neje nekem 1849. novemberében: „Tanuja voltam inkább, mint vezetője a politikai mozgalmaknak”. . . . Ujabbkori költőink közül nem egynek volt sokkal inkább politikai szerepe mint Vörösmartyt, ki szerkesztett ugyan lapot is és írt a politika körébe való cikkeket, de ezek is sokkal inkább a morálifilozófia és irodalmi kritika, mintsem a tulajdonképpeni politika eszmekörében mozognak. Azonban határozott pártember volt egész a 48-iki eseményekig és híve az ellenzéknek, amelyhez akkor minden költőnek tartozott, s azon túl is és a szabadságharc kitörése után is, bár habozva gyakran a merészebb és a mérsékeltébb irányok közt, bár egészben véve kevés tevékenységet fejtve ki, kitartott mindvégig mint népképviselő azon a helyen, amelyhez meggyőződése szerint hazafiai kötelessége láncolta.

A Vörösmarty politikai hitvallása és politikai gondolkodás módja nem annyira ama szerény szerep miatt érdekel bennünket, amelyet ő mint politikus vitt, mint inkább költésze szempontjából, amelyről jól mondja báró Kemény Zsigmond, hogy föjlemelése a hazafiság, s amely valódi szentírásává lett a nemzetfenntartó magyar honzeretnek, a király iránti önzetese, nem hunyászkodó hűségnek s a nemzeti nagysággá való lelkesedésnek. Egyfelől a hatás, amelyet ez a költészet a most elmúlt századnak legnagyobb részén keresztül a magyar nemzet lelkületére gyakorolt, másrészt a Vörösmarty őszintesége és nyilt, egyenes jellege, amely nem hagy fenn semmi választalat a hazát illető érzelmei és gondolatainak költői s egyéb megnyilatkozásai közt, szükségessé teszi, hogy költésze hazafias irányának méltatásánál politikai gondolkodását a maga egészében magunk elé állítsuk.

Kétségtelen, hogy Vörösmarty — bár nem ijedt vissza a forradalomtól, — lelkében sohasem volt forradalmár, hanem mindig a mérsékelt irány híve. Elismerte ugyan, hogy olyankor, mikor „restelkedünk, kényelmeskedünk, csüggedünk”: szükség van „egy kis igaztásra”; a valószínűleg Wesselényi beszédjének benyomása alatt írt harci riadóját maga szavaltta el egyszer a radikál-körben Lenkey tábornok tiszteletére adott lakomán, de a nemzetre önaradata nélkül nehezedett veszélyek elleni küzdelem alatt sem tagadta meg bizonyynyal 1841-ben leirt azt a nézetét, hogy „nincs nép a földön, melynek a forradalom inkább ártana, mint nekünk; az nálunk öngyilkolás volna”. Tudvalevő az is, hogy a mig csak lehetett, az „ellenzéki kör”-re csillapítólag, békitőleg igyekezett hatni s még 1848. júniusában írt magánleveleiben a legkíméletlenebbül nyilatkozik azok felől, „kik minden kis bajból lázadást akarnának csinálni”, egy politikus költőhöz intezett epigrammjában pedig élesen elítéli azokat, kik „gyűlölséget gyujtanak s polgári hasonlást”. Ily érület mellett érthetővé lesz a keserű szemrehányás, mely végül lelkéből kitört azok ellen, akik híte szerint „becsületlen, de gyarló kormányzó mellett” előidéztek azt, „aminek súlyát és keserveit a nép fogja viselni”.

Az ő politikai hitvallásának kezdete és vége az a honzeret, amelynek dogmáját költeményében fejezte ki legtekélyesebben:

„Szeresd hazádat,

Tégy érte mindent: életed,
Ha kell, csakélybe vedd;
De a hazát könnyelműen
Kockára ki ne tedd.”

Nem úgy hangzik ez, mintha a Deák Ferenc 1861-iki felirati beszédének költői előhangja volna?

(Honszeretete.)

A Vörösmarty honszeretete mindenkiféle erős fajszertében birta gyökerét; ez ismét egy rekonvalesz közte és Széchenyi között. Már gyermekkorában kifejlődött benne a szegény nép iránti részvét és gyöngölés, mert nemzetével annak parasztságát is szívő akarta ölelni. Ifjúkorában mély benyomást tett reá Horváth István az ő gyakran tulzásokba is eső, sovíniszti-kusan nemzetes történeti irányával; később megtámadja Pyrkert, Csaplovicsot, Szepesit, akiket nem tartott eléggé erős magyaroknak; a költészetbe is főképp nemzeti szellemet és önérzetet igyekezett lehelni s fáradhatatlanul küzdött a német kritika és költészet egyoldalú befolyása ellen irodalmunkban. Szíve elsomorodott, ha a pesti német színház virágzását látta s látta a nehéz küzdelmet, amelybe a magyar színészet első ténfoglalása került; hogy élete második szakában irodalmi munkásságát főleg a nemzeti drámára, a dramaturgiára és színi bírálatra irányozta, annak egyik főoka kétségkívül az volt, hogy felismerte a színészet nagy hivatását a nemzeti nyelv és nemzeti szellem terjesztése körül. Fölötte érdekes, hogy éppen Széchenyivel kellett összejöttökösbe jönnie, ennek egy, a fejlődő magyar képzőművészetre tett kiesinylő megjegyzése miatt. „Mondjuk ki csak mindnyájan — ugymond — hogy művészetben s irodalomban semmit sem tartunk pártolándónak, mi a tökély mértékét meg nem úti, mondjuk ki ezt az e részben gazdag s ránk s honi termékeinkre különben is homályt vető szomszéd s Európának ellenében: megöltünk minden honi művészetet s irodalmunk nemzeties részét.”

Vörösmarty tudja ostarozni a nemzeti fejlődés terén töleneket és a magyartalanokat, akik „nem szünek meg bor, szerelmen között — a hon virultát messze felejteni“, a „gyáva fiakat“, kik megtagadják a haza nyelvét, a magyar hölgyeket, kik „égnék az idegenért“ s kiken „márványkebel átká van“; tud fölajdulni a fölött, hogy „a szellem — melyet le nem vert Várna és Rigó-ter, — az végre megtört tunyaság miatt — s mindent egy hitvány életért adott!“, tudja lángszavakkal, mennydörögve is prédikálni megátalkodott füléknek a hazaszeretetet: de szemrehányása csak azért aláz meg, hogy bizató, lelkesítő szóval megint fölemeljen, csak azért korhol, hogy felrázva tétlenségünkben küzdelemre és alkotó munkára indíton: dalainak minden hangneméből a tettekre, a termékeny hazaszeretet hangzik ki s minden hazafias tárgy költeményében mintegy besztönszerűleg igyekezik egy kibékítő, engesztelő, fölemelő hazafiai gondolatra jutni.

Ezért esendül meg dalaiban oly gyakran a trónhoz, a királyhoz való hűség őszinte szava is. Önérzetes hangon kéri a királyt, — akit ő nevezett el a legelső magyar embernek, — hogy midőn e nép, „mely terhes adó gyanánt — pótolhatatlan vért fizet és halált, — neki ajánlja honja sorsát — ne legyen idegen neméhez“. Hazafi lelke „Fóhat a trón kebelébe szilárd, hűségelti gondolat“ s Istent kéri, emelje fel magához a király szívére.

Báró Eötvös József emlékbeszédében azt mondja Vörösmartyról, hogy „ő volt az első, ki tisztán irodalmi munkásság által a nemzet érzelmeire s gondolkodására befolyást gyakorolt“, mert ő „nemcsak a művelt osztályok költője, ő az összes nemzeté... vannak költeményei, melyeket a történethez számíthatunk, oly egyszerű azon hatás, melylyel a nemzet kifejlődésére voltak.”

Kétségtelen, hogy első fellépéséről kezdve több mint két évtizeden át ő volt leghatalmasabb lelkesítője annak a küzdelemnek, amely egyfelől nemzeti kifejlődésünkért, másfelől alkotmányos jogainak megvédelméért és szélesebb alapokra fektetéséért folyt s a mely befejezését az 1848-iki törvényekben találta. A magyar irodalom hű kísérője és táplálója volt politikai küzdelmeinknek az egész elmúlt századon át; a nyelvújítási harc csak előhíradó volt a politikai megújulásra való törekvésnek; de a Kisfaludyak lírája a haza fölött még csak keseregni tudott, olyan költészetre volt szükség, amely tette gyújtani is képes legyen. Ezt a hatást a Vörösmarty első, nagy hűségelténye, a „Zalán futása“ hozta meg, amelynek benyomását az egykoru nemzedékre ma elképzelnünk is nehéz.

Hozzájárult ehhez mindenesetre az is, hogy oly időben, mikor még folyt a küzdelem irodalmi nyelvünk megalkotásáért, Vörösmarty a legmagasabb tökélyt igénylő műfajban kész, és épp oly tiszta, mint zengzetes költői nyelvvél állott elő, s hogy a magyar közönség méltó bámulattal látta Homér és Virgil verselési formájában saját őseinket, saját honunk megalapításának dicső történetét megjeleníteni. De bármily felemelő büszkeséget meríthetett a magyar a „Zalán futása“-ból mint irodalmi jelenségből, a roppant hatás titka mégis inkább abban rejlett, hogy egy történelg

nagy pillanatban, a mikor a nemzetnek minden értelmi és lelki erejét össze kellett szednie, hogy a váló-uton, amelyre jutott, ne a lassu elpusztulás kényelmes lejtőjé, de a multjához egyedül méltó emelkedés és fölvirulás fáradságos ösvényét válassza, egy költő, akinél nagyobbbat addigi irodalmunktól nem mutathatót, ki tudta fejezni azt, ami a nemzet jobbainak szívében mint homályos ösztön, mint bántortalan sejtélem, mint soha egészen el nem nemítható szemrehányás élt, s amidőn bebizonyította, hogy azok a „leszállt napok“ melyek fölött az ébredő Árpád feljajdul, tudtak szólni dalnokot, ki méltó a régi nagyok megénekelésére, fölkelte a bizalmat, a reményt arra is, hogy ez a nemzedék tetteiben sem lesz meletlan azokra, kiknek hősiségén lelkesülni képes.

A „Zalán futása“ egyike azoknak a költői alkotásoknak, amelyek egy nagy politikai tett értékével is bírnak, mert önérzetet, önbizalmat, lendületet adott a nemzetnek mikor legnagyobb szükség volt rá, mert a „bus feledékenység koszorútlan alakjával“ a csüggedés lidércét is elűzte s az emlékezetet a reményt is visszahozta.

Hazafias költészetünk soha nagyobb virágzásban nem volt, mint abban a korszakban, amelyet Vörösmarty nyitott meg Zalánjával, amelynek ő egész 1848-ig utóéletlen vezetője is maradt, és alig van rá példa bármely nemzeti történetében, hogy a költészet egy egybeforradjon a nemzeti törekvésekkel s annyira kifejezze azokat, mint a mi hazafias líránk a harmincas-egyes években. Amily mértékben szaporodott a nemzeti irodalom olvasó-közönsége, oly mértékben terjedt és lett legyőzhetetlenné a nemzeties és szabadelvű reformok utáni vágy. S mindenkiféle a Vörösmarty költeményei voltak azok, amelyeknek számtalan mondata hatolt be mint jelgője, röpke szava a korszaknak, a magyarok köztudatába s ha még az ő dalai között is keressük azt, amely a legbámulatosabb bensőséggel, teljességgel, hűséggel fejezte ki az elszánt lelkesedéssel sorsa válogatja felő küzdele haladó nemzet érzelmeit, az annak szívébe vésődött úgy, hogy a bekövetkezett idők minden viharai és rázkódásai ki nem irthatták onnan: akkor ismét a „Szózat“-nál, a magyar hazafiság ez énekek-énekéül kell megállapodnunk.

(A költő hatása.)

Vörösmarty viszonya kora nevezetesebb államférfiaihoz — melyet előbb jellemezni igyekeztem — legjobb fokmérője és magyarázója annak a hatásnak is, melyet ő a nemzet politikai fejlődésére gyakorolt és ha azt látjuk, hogy az ő költészetének befolyása az eszmék és a közhangulat alakulására hosszú időn át mint költői visszhangja, kísérője és segítője tünik fel a Széchenyi politikai működésének annak minden stádiumaiban; ha látjuk, hogy a mikor a véres küzdelem órája út, a Vörösmarty szelidebb géniusza ohaliglat s a nemzet egy tüneményes fiatal költői tehetség, a Petőfi Sándor lángszavaitól ragadtatja magát tova: mindez nem eszékenti annak a ténynek a jelentőségét, hogy Vörösmarty a nemzeti megújulás emlékeztető korszakában majdnem szuverén uralmat gyakorolt a hazafias költészet terén nemzetének kedélyvilága fölött s hogy dalai hatásukat, értelmüket a nemzet nagy katasztrófájának átszenvedése után is majdnem változatlan erővel bírták megőrizni.

A három nagy költő közül, a kiket a XIX-ik század adott a magyar nemzetnek és ragadtott el tőle: Vörösmarty a felébredés és nekiindulás, az alkotmányos jogvédelem, az erőgyűjtés, a nemzeti szellem terjesztése korának lantosa volt; a kitörő forradalomban elhallgat, a nemzet szerenetsétségének sulya alatt összeroskad s meghal mély bűba merülve, melyet a remény meg-megvillanó sugara földerítve nem képes. A második, Petőfi egészen a forradalom dalnok; ő már nemcsak az alkotmány védelmére s reformokra hívja fel nemzetét, ő a világszabadság ideáljért rajong s a harenban, melyre lelkesített, mely után vágyott, az összeszóló haza romjai alá temetkezik. Egyik sem érhetne meg politikai eszméi diadalát. Csak a harmadiknak, Aranyknak, a három közül legkevésbé politikai természetűnek adatott meg, hogy átélje a végre kivított alkotmányos és nemzeti élet korszakának küszöbét. Ő, aki legkevésbé adta lantját a politikai küzdelmek szolgálatába, talán épp ezért legjobban őrizte azt meg a nemzet vigasztalására az elnyomatás idejében is, amikor — mint a csalógnya a sötétben — zengte egyre, tőrtelenül dalait, nem a politikai előrelátásával, de a költő divinációjával megsejtve, megérezve a közeledő virradást, amelyben Vörösmarty hitt, de beköszöntét bevárni nem bírta, amelynek jött felő kétségbe esve Széchenyi pisztolyt ragadtott és amelynek világában a nemzetet vezetői ugyanaz a bölcső, Deák Ferenc volt hivatva, aki a Vörösmarty ábrándjait, reményeinek osztályosa volt és megvalósításáért lett.

Igy fonódik össze nemzetünk ujabbkori kifejlődésének történetében politika és költészet, egy-

mást táplálva, egymást segítve a haladásban és egymást fölmagasztalva — a kölcsönhatás oly szüntelen versenyében, melyben az utókor szemében győztesekül mégis csak a hazafias költészet dalnokai tűnhetnek föl.

Ők a gyöngyhalászok, akik a nemzetélet háborgó tengereinek mélyéből felhozták a legszentebb hazafi-érzelmeket nemes gyöngyöket, hogy dala bűzzék a jövőnd nemzedékek számára. Mert amit ők ajkukra vettek, amit ők fölgyeztek és énekeltek, az tenumard és élni fog nemzetöknek ajkain akkor is, ha a korukat mozgó politikai események muló, gyarló, vagy tisztátalan elemei: az érdekharc és a pártszenvédegy, szeretet és gyűlölség, a szerencse és népkégy minden csapongása, a személyes sikerek és vereségek minden öröme és keserősége rég el lesznek feledve.

BELFÖLD.

Hegegus Sándor Szatmár. Szatmárról telegrafálják: Hegegus Sándor kereskenelmi miniszter szombaton este ide érkezett és Meszlényi Gyula püspök-höz szállott. Jövetelének egyedüli célja az volt, hogy vasárnap délelőtt a ref. főgimnázium fenntartó-testület gyűlésén elnököljön. A miniszterrel jöttek: gróf Hugonay Béla főispán, Chorin Ferenc képviselő, Vértessy Kálmán miniszteri tanácsos és dr. Hollán Sándor miniszteri fogalmazó. Vasárnap délelőtt a miniszter előtt megjelent Szatmár város törvényhatósága, hogy diszpolgárrá történt megválasztása alkalmából üdvözölje. A miniszter a polgármester üdvözlő szavaira kijelentette, hogy eddig is különös figyelemmel kísért Szatmár város érdekeit, de ezután, mint annak polgára kötelességének tartja a város javára munkálkodni. A szabadelvűpárt is tisztelgett a miniszternél. Domahidy Ferenc nyugalmazott főispán üdvözölte a minisztert és elkérte hogy a pártján a kormány iránt kifejezett bizalmát tudassa a miniszterelnökkel, annyival is inkább, ugymond, mert mi ezen bizalmunknak nemcsak szóval kívántunk kifejezés adni, hanem tettel is akartuk kifejezni, hogy a kormány iránti bizalmunkat Chorin Ferenc képviselőnkbe helyeztük (Ejzen és.) és megerősödött pártunk azon férfiu zászlója köré csoportosulva, aki a város javait szíven hordozza, igyekszik a jövő választások alkalmával őt diadalra juttatni és reményünk van, hogy azt nagyobb többséggel fogjuk elődézhetni. (Ejzenés.)

A miniszter megköszönte az üdvözlést és hangsúlyozta, hogy a kormányunk törekvése, minden erőszaks legyvernek félretelével, tőkéltesen az igazság utján létesíteni mindazt, ami az ország felvirágzását biztosítja.

Törekvése, ugymond, hogy főleg a vidéki gócpontok, minő e város is, koncentrált kiemelésével elérje a biztosítékot, amelyre a nemzetnek szüksége van, hogy egészséges fogalmi és kulturális fejlődés utján a nemzeti szellemet, a nemzet gazdaságát, mit elhanyagolni nem lehet, erősítse. Végül nem tagadom, jól esett az is, hogy ezen város szorgalmas, nagyteljeségű képviselőjéről melegen emékeztet meg, (Ejzenés), akibe engem régi baráti viszony köt, akiknek látta meggyőződését és jüggettségét, melyet ő soha föl nem áldozott, amíg ott állott az ország azon kerületének élén, melyet képviselt az igazság zászlója aiat. Jól esett a kijelentés, hogy Szatmár az elismerés koszorúját ismét neki szándékozik nyújtani. A pártunk azt kívánom hogy önzellenül ragaszkodván álláspontjához azon maradjon meg mindig. Nem önző célból mondom, hanem az ország jólétének szempontjából, melynek ilyen kulturális biztosítékra szüksége van. Ezt csak úgy tehetjük, ha önzetlenül kezelt fogva, minden viszályt kizárva, folytatjuk működésünket. Isten önöket sokáig tartsa meg. (Hosszantartó ejzenés.)

Dében a miniszter tisztelgette Meszlényi Gyula püspök ebédet adott, melyre kíséretén kívüli mintegy ötvenen voltak hivatalosak. Este 7 órakor a miniszter visszautazott Budapestre.

A beruházási törvényjavaslat. A képviselőház pénzügyi bizottsága Falk Miksa elnöklésével ma ülést tartott, melyen a kormány részéről Szell Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Wlassics Gyula, Darányi Ignác és Cseh Ervin miniszterek; az egyéb miniszteriumok részéről Gránzenstein, Toepke, és Nagy Ferenc államtitkárok, Popovics és Liszjak miniszteri tanácsosok és Halász Ferenc osztálytanácsos volt jelen. A bizottság tárgyalásá alá vette a több állami beruházás költségeinek fedezéséről szóló törvényjavaslatot. Neményi Ambrus előadó utal arra, hogy a törvényjavaslat nem tervez nagyobbabbasú, ugynevezett „inséges munkák“-at, hanem olyanokat, amelyeknek legnagyobb része egyébként is szükséges és hasznos. Szell miniszterelnök és Lukács pénzügyminiszter tüzetesen megokolják a törvényjavaslatot s válasznak a felmerült kérdésekre és aggályokra. A pénzügyminiszter egyuttal részletes felvilágosítást adott a pénzügyi készletek keletkezéséről és kezelésének módjáról. Darányi miniszter kifejtette azokat az

indokokat, amelyek kívánatossá teszik, hogy a mezőgazdasági muzeum felépítése ne halasztassék el hosszú évek sorára. Ezzel kapcsolatban utalt arra is, hogy az ezredéves kiállítás története palotájának felépítése mennyire emeli fogja a székesfehérvári szépségét. A muzeum egyébként nem tesz szükségessé, új tisztviselőket nem is szándékozik a muzeumnál alkalmazni s állandó több költség csakis a fűtésből támad, minthogy akként óhajt intézkedni, hogy a muzeum télen is látogatható legyen. *Wallace* miniszter felvilágosításokat adott a törvényjavaslat által tervbe vett iskolai építkezésekről, kimutatta, hogy nincsenek luxuriózus építkezések tervezve; az építkezések számára mintaterveket dolgoztak ki a megfelelő utasításokkal; egy-egy iskola a helyi viszonyokhoz képest 1500–3000 forintba kerül. Ezek után a tárgyalás folytatását holnap délután 5 órára tűzték ki.

A kolozsvári szabadelvű párt ma mindkét kerüléteből gyűlést tartott, melyen nagyszámú választó vett részt. A gyűlésen *Szamosi János* pártelnök nagyfokú elnökségére hivatkozva, bejelentette lemondását. *Pistory Mór*, *Haller Károly* és *Sándor József* megleghangú beszédekben méltatták az elnök érdemeit, mire a gyűlés harminctagú bizottságot küldött ki a párt szervezésére és az elnök jelölésére.

Vörösmarty emlékezete.

— A Kisfaludy-Társaság ünnepe. —

Budapest, november 25.

A honfiai kegyelet áldozati lángja ragyogta be újra születésének százados emlékünnepe Vörösmarty Mihály alakját. Az ünnepséget ezúttal a Kisfaludy-Társaság rendezte, méltó fényvel a halhatatlan költő emlékéhez, aki a társaságnak alapítója volt és ma is fényt és dicsőséget hint reá. Vörösmarty pályája mint szent hagyomány maradt a Kisfaludy-Társaságra, amely a költő születésének százados évfordulóján emléktáblát illesztett annak a háznak falába, ahol a Szózat költője és nagy mestere, Kisfaludy Károly elhunyt. Ez emléktábla leleplezése után az Akadémia dísztermében folyt le Vörösmarty százados emlékünnepe. A magyar nemzeti társadalmat képviselte az a díszes közönség, amely eljött áldozni Vörösmarty emlékének. A nagy ünnepnek fényt, maradandó emléket biztosítanak azok a klasszikus szépségű előadások, amelyek mesteri tollal rajzolják meg Vörösmarty életét és költői munkásságát, friss koszorút fonva a halhatatlan emlékének.

(Az emléktábla.)

Reggel 9 órakor gyűltek össze a Kisfaludy-Társaság tagjai a Váci-utcai 19-ik számú házban, ahol Vörösmarty Mihály utolsó napjait élte és 1855. november 19-én meghalt. Az emléktábla leleplezésén jelen volt *Wallace* Gyula közoktatási miniszter is. *Beöthy Zsolt* elnök avatta fel szép beszéddel a fehér karrarai márványból készült emléktáblát. Majd *Berzeviczy Albert* mondott köszönetet a ház urának és felkérte az emlékmű gondozására. A háztulajdonosné, *Záry Károlyné* leánya *Voydáné* megígérte, hogy míg a ház az övé marad, kegyeletesen gondot visel az emléktáblára.

Az emléktáblán a következő sorok vannak aranybetűkkel bevésve:

E HÁZBAN HALT MEG

KISFALUDY KÁROLY

A MESTER ÉS A MESTERNÉL IS NAGYOB

TANITVÁNYA

VÖRÖSMARTY MIHÁLY.

VÁCI UTCA 19. SZÁM.

BUDAPESTEN, 1900. NOV.

(A Vörösmarty-ünnep.)

A társaság tagjai azután az Akadémia dísztermébe vonultak, amely akkor már zsúfolásig megtelt előkelő közönséggel. Ott voltak: *Székely Kálmán* miniszterelnök, *Wallace* Gyula vallás- és közoktatási miniszter, *Vörösmarty Béla* államtitkár, a költő fia, báró *Eötvös Loránt*, az Akadémia elnöke, *Székely Kálmán* az Akadémia főtitkára, *Gyulai Pál*, *Jókai Mór*, gróf *Csáky Albin* a főrendiház elnöke, *Tisza Kálmán*, *Szilágyi Dezső*, *Tóth Lőrinc*, *Szalay Imre* és *Forster Gyula* miniszteri tanácsosok, *Fenyvessy Ferenc* főispán, *Pauler Gyula*, *Borovszky Samu*, *Badits Ferenc*, *Szász Károly*, a Petőfi-társaság küldöttségileg *Ertlak Lajos* vezetése mellett és irodalmi és tudományos társaságaink csaknem összes tagjai. Megjelent a székesfehérvári Vörösmarty-Kör, küldöttségileg, valamint a Nemzeti Szövetség is képviseltette magát.

Az elnöki asztal körül *Beöthy Zsolt* elnök, *Ber-*

zeviczy Albert elnök, *Vargha Gyula* főtitkár és *Kozma Andor* titkár ültek.

Pontban 10 órakor *Beöthy Zsolt* elnök gyönyörű beszéddel megnyitotta az ünnepélyt:

Ünnepeljük hát ez órában, egymond, lelkünknek tiszta és lelkes fölemelkedésével Vörösmartyt és a szellemet, melyet pályája és lélegelme ragyogtat előtűnt. Ott ünnepeljük a magyar nemzeti haladás szellemét is. Mily hihetetlen az a fejlődés számban és erőben szemében és alkotásokban, még pedig az egyéni szorgalom, tudás, lehetőség s a nemzeti akarat alkotásában egyaránt — mily hihetetlen az a fejlődés, amelyet a század két határának képe mutat! Vörösmarty születésének éve és a marenói esete éve volt.

A nemzeti lelkesedés lángja, amely akkor alig tíz éve fellobogott, már halálába roskadt s a költő süket füleknél döngte, hogy: „romlásnak indult haddan erős magyar.” A szabad eszmék a Vörösmarty elemelve, a nemzeti fölkelő seregek kardja hátyelében maradt s a rendek az országgyűlésen csak kiváltás-gaikat írtak. Ily korlátok emelkednek közöttünk és a művelt világ között s éppen ezzel az esztendővel veszi kezdetét egyéni pusztulásának végzetes folyamata. Az irodalom sem nyújt vizsgatolható képet. Csokonai vándorbotjával bujdos, Kazinczy börtönben sünylik, Kisfaludy Sándor versei még tarsolyában, Berzeviczyi fiókjában.

És ma, tisztelt hallgatóm? Nézzünk körül, mérlegeljünk azt a nemzeti erőt, mely abban a százados fejlődésben megnyitkozott s amelynek halhatatlan része Vörösmarty szelleme is; maradjunk rendületlenül az uton, melyen ő volt a legnagyobb nemzetünk egyik nagy indítója és — bizzunk a jövőben. Hol van ma a költőpróféta, ki belátta titkaiba? Majd az új század végén megkondul haragszó a magyar érzesnek, erőnek, munkának olyan eredményeit, olyan diadalát fogja-e köszönteni, mint ez a mostani? Bizonytalan; de egy bizonyos: ha bármilyen mértékű emelkedést köszönhet, ebben a fejlődésben is része lesz Vörösmarty szellemének, a haladás lelke csak a Szózat lelke lesz.

Ennek a hitnek lelkes erejével és mély áhitatával nyitom meg a mai ünnepélyes közgyűlést.

A zajos taps és éljenz lecsalapultával *Somló Sándor* lépett az emelvényre és a közönség általános tetszése mellett elszavalta a Szózatot. *Somló* az ünnepély folyamán *Utóhang Cserhalomhoz és A magyar költő* című Vörösmarty-nak e páratlan szép költeményeit is elszavalta az ő szokott művészetével.

Most általánosan figyelem mellett *Berzeviczy Albert* olvasta fel hatalmas értekezését, amelyet lapunk élen egész terjedelmében közlünk. A hallgatóságra mély hatást tett a klasszikus szépségű tanulmány és befeszerek percekig ünneplte *Berzeviczy* közéletünk e kimagasló, fényes tehetségű alakját.

Utána *Rakosi Jenő* méltatta Vörösmartyt mint epikuszt.

Nagyszabású értekezése elején definícióját adta az eposznak, majd az eposzköltő feladatait jelölte meg és művészi előadásban hangoztatta, hogy azokra a költők csak fejlődésük érettebb korszakában vállalkozhatnak. De ezzel ellentétben Vörösmarty már első ifjúságában a régi dicsőséget vette illehetetlenségbe. Természetes fejlődést felorgatta, mint huszonéves fiatal ember rázendített a hőskölteménynek zug melódiaira. A nemzetnek volt szüksége a nemzeti eposzra és azért üldözte ez az egész költő nemzedéket és hatalmába vette Vörösmartyt lelkét is és nem is bocsátotta el többé. Majd feltárja *Rakosi Jenő* *Zalán futásának* csodás költői szépségeit, méltatja a *Két szomszéd vár-at* és ezt tökéletes alkotásnak mondja, amely testvérül szegődhetik a világirodalom nagy epikai alkotásai mellé. 1831-ben bucsút vesz Vörösmarty az epikai műzától és ezután csak egy eposzról lehet szó Vörösmarty-nak: az ő életéről, amely maga egy remek, megindító eposz. Aztán így végzi *Rakosi Jenő*:

A csábító sors, hogy utjáról elterelje, megmutatja Vörösmarty-nak az ideált. Évekig gyötörődik szelvet szívvvel az ifju. Menjen-e balra, kiküzdnie magának az imádott helyet fölemelkedvén világi emelkedéssel hozza. — avagy menjen jobbra, szivöl lemondással, ábrándoknak, álmoknak utána a nemzet szolgálatában. Válaszja az utóbbit: a küzdést a hazáért, nem a küzdelmet a szerelméért. És álmékkodásra méltó nagy tetteket visz véghez. Egy ország ujjong leleje, százezrek dicsősége lesz egymaga; százezreknek oszt hitet, reményt, erőt a tusára; százezrekben gyújtja meg a lelkesedés alkotó lángját. És csodás fényben ég az égi boltozat Magyarország fölött, amelyet évszázadokon át tüstös, lojtó kőd és sűrű felhőség ül vala meg. És oh, büvös fordulat! A remény és dicsőség tetetején fölül a gondviselés, kezén vezet egy édes leányt és karjába teszi a hősnék. Az ideál öltöztet, a hős jutalmat nyer, amiért hogy egykor meggyőzte önmagát, azután győztet sok csatáján a nemzetért. De a hősköltő, amelyet ő lehel a sokaságra, keblének termékenyítő lélekzeteiből a világ járásának kérelhetetlenségű szelvést és pusztító vihart támaszt, amely elsöpörni látszik esztáinak minden eredményét, diadalmait minden reményét, életének összes foglalatját, egy rettentő katasztrórában. S ő ott áll az iszonyu romokon, égvényleg boldogan, édes családjától ölelve, de multjában, jelenében, jövőjében élete egész tartalmát, minden valóságát, amely álmokra jogosít, kifosztva. Ez az ő eposzja és ez az a hősköltemény, mely róla szól. Egyéni boldogsága nem tudta kárpótolni nemzete vesztését. Látta maga felé közeledni a sorsot, jétékony fátóit lengetve kezében, hogy elborítsa vele bánatos fejét. De mielőtt a kegyes sors rábörtetne volna fardt szemére lekezte fátóit, még egyszer megragadta lantját a költő s elzengi rajta hatyudalának, saját tragikus eposzának epilógusát: *A vén cigányt*.

A világ irodalmának egyik legnevezetesebb

költeménye ez; tele fantasztikus káprázatokkal, örületes kitéréssel, őrültségbeeséssel, eget, földet ostromló kinnal és végül gyöngyszemnek, melyet a legadárabb kín termett szeműk láttára: egy reménységárral. A meggyőztető látnok sirbeszéde ez ama nagy temetésen, melyet előre sejtett, melyet megjósolt, melyen a koporsó körül egy ország vérben áll: az ország, melyből a magyar nemzet kihalt. A nemzet tragédiája és költője épposa van megénekelve ebben a költeményben, melyhez fogható tartalmasságban, szenvedélyben, erőben, illetben magyarul nem írtak, azt hiszem, más nyelveken sem. Vörösmarty egész szelme, nagy tehetsége megszólal ebben az egy versben: az epikus, mert a nemzetnek és költőjének, egy nép és egy hős pályafutásának, kapcsolatos hányattatásának rettentő meséjét mondja el; a drámai, mert egy monológú szük keretében eljátszatja hőse nagy tragédiáját; a lírikus, mert ez a legszibajabb, a legmerészebb, a legkétségteljesebb dal, amelylyel valaha az eget irgalomért megostromolta nemzeti költő.

Utolsó kitérése a tűzőkádó hegynek, melynek ereitől maga a hegy is összeomlott. Epilógusa a költő életének, az új küzdelemre ébredt nemzetnek és költője vezéralakjának eposza egynehány strófaban: egy vérző alak, amely elzengi minden keservünket de vértől csepegtő újával fölírja számunkra az égi boltozatra, hogy — *Lesz még egyszer ünnep a világon!*

Zugó tappsal köszöntö meg a közönség *Rakosi*-nak a nagy élvezetet, mire *Vargha Gyula* tartott nagyértékű felolvasást *Vörösmartyról*, a *lírikusról*. Majd *Kozma Andor* szavalta el *Vörösmarty* című szép költeményét és végül a Budai dalárda énekelte el a Szózatot. A közönség helyéről felemelkedve, ábitattal hallgatta a nemzeti imádságot.

Talált gyermekek.

Budapest, november 25.

A *Fehér Kereszt-Egyesület* mai közgyűlése valóságos ünnepnapja volt az emberszeretnek. Ez a nagy, áldásos tevékenységű egyesület, a jötevő magyar társadalomnak egyik legszebb alkotása, olyan eredményekkel számolt be, amelyek valószínűleg örvendtes szencziószámba mennek. A legörvendesebb szenczió pedig az egyesület jelentésének az a része, amely arról szól, hogy a talált gyermekek ügyét ennek az évnek az elején a kormány is hathatósan felkarolta és az egyesület tevékenységének ezzel új lendületet adott!

Székely Kálmán mint belügyminiszter már a legutóbbi költségvetési vita alatt, a belügyi téra tárgyalása alkalmával kijelentette, hogy ennek a tarcának minden ügye között a talált gyermekek ügye az, amelylyel legelőbb szeretettel foglalkozik és kitámasztta helyezte, hogy ezt az ügyet már legelőbb teljes erővel veszi az állam gondozásába. A *Fehér Kereszt* mai közgyűlésén pedig arról számolt be az egyesületnek nagyérdemű, buzgó vezetősége, hogy a miniszterelnöknek akkor tett kijelentése több volt egyszerű ígéretnél, mert már bevégzett tények voltak mögötte, amelyekkel a miniszterelnök bátran eddieskedhetett volna. De az éppen a legszebb, hogy nem dicsékedett el velük. Itt ismét olyan nagyszabású eszelekedettel állunk szemben, amelyet *Székely Kálmán* egész csendben, minden fölösleges zajt, ócsoró reklámot kerülve, egy eszelekedett meg, mint aki kötelességet egyszerű hivatkozás nélkül teljesít. Ennél nemesebb kötelességeljesítést képzelnem sem lehet. A társadalom tevékenységére utalt lelenyűg ezzel az állam feladatkörébe került a nélkül, hogy a társadalmi erők hivatásba megszűnt volna. Ennek a jelentőségét az egyesület beszámolója ékeken igazolja azokkal az adatokkal, amelyek a gyermekhalandóság arányának szinte esodlatos javulását adják hírül. *Budapest*, amely ezen a téren az összes európai nagyvárosok között a legzomorubb helyek egyikét foglalta el, szinte egy csapással került a gyermekhalandóság ellen való védekezés dolgában a második helyre, mindjárt *Páris* után, amelynek hasonló célu intézményei hasonlíthatatlanul nagyobb vagyoni erővel rendelkeznek.

A legörvendesebb a dologban az, hogy a kormány nem áll meg az eddigi eredményeknél, sőt amit eddig tett, az csak bevezetője a talált gyermekek ügyét illető szervez reformának. *Székely Kálmán* nemrég jelentette be, hogy a talált gyermekek felnevelése céljából nagy központi lelenchézat állít *Budapest* s azonkívül a vidék több központjában is emel menedékhelyeket a talált gyermekek elhelyezésére. Móját taláta annak, hogy ezek az építkezések az államot tulajdonosan meg ne terheljék. Teljes tudatában van annak, hogy ebben a kérdésben a mielőbb való segítségre minő égető szükség van, ezért addig, míg a tervezett lelenchézat megépítésére és felszerelésére sor kerül, már az 1901-ik évi költségvetésben 2,100,000 koronát irányzott elő az elzülött és talált gyermekek nevelésére.

Ugy tudjuk, hogy e mellett meg fog lemondani a *Fehér Kereszt-Egyesület* közreműködéséről sem, amely eddig olyan fényesen bevált.

Az a siker, amelyet az állam humanisztikus kötelességeinek teljesítése terén elért, bizonyára egyik legszebb sikere *Székely Kálmán*nak, aki ezzel újabb tanúságot tett arról, hogy munkásságában

a kötelességek ideális feladata mellett az emberiesen érző szívnek is jelentékeny része van.

A Fehér Kereszt közgyűléséről alábbi tudósításunk számol be:

A Fehér Kereszt Országos Lelenczáz-Egyesület ma tartotta gr. Teleki Géza elnöklele mellett évi közgyűlését, amelyben a vezetőség az 1899. évi eseményeiről számolt be.

Gr. Teleki Géza lelkes megnyitója után, melyben a kormány érdemeit a gyermekmentés körül esetele, Tabódy József kamarás különösen a fiók-intézetek működéséről rajzolt beható képet. Tizenegy helyen működik már a Fehér Kereszt a fővárosban kívül: Arad, Gyula, Kassa, Munkács, Nagyszőlős, Nagyvárád, Szabadka, Szombathely, Szeged, Rimaszombat, Temesvári városokban, mindnütt a központtal egyező szervezet szerint. Tabódy József lájaldalmasan emlékezik meg arról, hogy Stefánia főhercegnő a védnőknői tisztségéről lemondott és hálás szavakkal méltatja nagy érdemeit. Dr. Szalárdi Mór igazgató-őorvos jelentést tesz a központ működéséről és állandó haladásáról. Statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy a főváros óriási gyermekhalandósága, mely azelőtt a magyar metropolist világszerte hírhedtté tette, teljesen elmúltak tekinthető s ma már Európa nagy városai között a második helyen is, csupán Párisban lévén a gyermekhalandóság kisebb mint minálunk.

A jelentésből a következő érdekes részeket emeljük ki.

Ami az egyesület halandósági arányát illeti, ez idő szerint csupán a központ halandóságát tüntetem fel. Bent az intézetben 100 felvett gyermek közül 4 halt meg, míg a vidékre kiadott eszemők halandósága 12% volt. A tisztelt közgyűlés az elért eredményt abból ítélheti meg, ha tudja, hogy a budapesti gyermek halandósága 16% és a párisi lelenczázban, melynek évi husz millió korona áll rendelkezésére, a felvett eszemőknek 18%-a hal el. Ilyen eredményt még soha és sehol lelenczáz nem mutatott fel. Mi ez a sikert egyebek közt annak köszönhetjük, hogy sok esetben a felvett gyermeket anyjával együtt küldték a telepekre, maga az anyja szoptatta ki gyermekét, s minthogy ő a legjobb dajkája gyermekének, ez sokkal jobban is fejlődött. Az egyesület a hozzáfordult gyermekek felvételével és ápolásával egyszerszintű intézetet Budapest gyermekhalandóságát. A mikor az egyesület működését megkezdte, 1885-ben, a főváros eszemőhalandósága 29-1% volt, 1908-ban csupán 16-08%. Míg azelőtt fővárosunk a nemzetközi összehasonlításoknál az összes európai nagyvárosok között az utolsó helyek egyikén állott, addig jelenleg gyermekhalandóság tekintetében Párisit kivéve az első helyen áll.

Bánóczy József tükfári jelenésében az egyesületi vezetőség és a kormány kiváló érdemeit esetele a gyermekmentés ügye körül. Jelelentsébeől a következőket közöljük:

És szinte hála érzésével kell megemlékeznünk a magas kormányról, mely kitüntető bizalmának adta jelét, midőn ez év elején az ország lelenczáz-ügyét kezeinkbe berte, s törekvéseinket azóta is változatlan jóakarattal kíséri és előmozdítja. Minthogy pedig működésünk a magas kormány direkt ellenőrzése és állandó felügyelete mellett folyik, igazában elmondhatni, hogy a munkának csak egy része a miénk, az érdem pedig majd mindenestül a kormányé. Egy századokra kiható nagy nemzeti és humanitárius munka folyik itt, számos egyebekkel együtt bizonyára azok közül való, mely szintén ienn fogja marasztalni a két nagy államférfi nevét: Széll Kálmán belügyminiszterét és Széll Ignác államtitkárát.

Köszönet és hála nekik — nekik és mindazoknak, kik egyesületünk ügyét felkarolják és támogatják. O róuk írja Jókai Mór a Fehér Kereszt nevében: „Az elhagyott gyermekek néma sajnájának van a legnagyobb ékesszólása. Ok beszélnek Isten előtt az emberek érelyéről.”

A helyesléssel fogadott jelentések után a közgyűlés egyhangulag és nagy lelkesedéssel Clotild főhercegnőt választotta meg védnőnkül. Tiszteleti tagul megválasztották Széll Kálmán miniszterelnököt és Gév. Thurn Jánosót, ki az egyesületnek régi jótevője. Választmányi tag lett felsőhegyi Degen Gusztáv asztalnok.

HIREK.

Budapest, november 25.

— BUDAPESTI NAPLO. November 30-án új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A Lónyay gróf pár Budapesten. Gróf Lónyay Elemér és felesége, Stefánia főhercegnő a mai napot lakásukon töltötték. A főhercegnő tegnap este óta kissé gyengélkedik és ez az oka, hogy a gróf pár ma otthon maradt. Az elutazás iránt eddigelő még nem történt intézkedés.

A Lónyay gróf párnál, mióta itt időznek, igen sok szegény jelentkezett támogatásért. Gróf Lónyay Elemér 600 koronát küldött a főkapitányhoz azzal a kérréssel, hogy az összeget az érdemes szegények között ösztásk szét. Rudnay Béla főkapitány már eleget is tett e megbízatásnak.

— Két bucsu. Kellemetlen, nedves, esős időben tartották meg ma a főváros első és hetedik kerületében a szokásos bucsut. De azért mind a két városrészben szorongásig megtelt a plébánia-templom és temérek ember sűrűgött-forgott a sátrak körül. — Az erzsébetvárosi új templomban ma volt az első bucsu. Mind a két plébániai innepi ebéd volt, amelyeken a kerület vezetői s előkelő polgárai is résztvettek.

Beiktatás. Zsigmond Sándor esperes, egyházközségi főjegyzőt ma iktatták be Hajdu-Büször-ményben lelkesíti hivatalába. Az egyházi beszédet több ezer ember hallgatta meg, mire az egyháztanácsban Sívágyó Gábor főgondnok és még többen üdvözölték az új lelkesít. Jelen volt gróf Degenfeld József főispán, egyházközségi főgondnok, Rássó Gyula alispán és számos lelkes. Kiss Áron püspök táviratban kívánt áldást a kiváló lelkesítésre és az egész gyülekezetre. Délben banket volt, melyen az ünnepeltre, a püspökre, Degenfeld grófra és az egyháza mondta lelkes felköszöntőket.

— A kultur-csalétek. Senki sem véti el az igazságot, ha az alábbi hírből, olyan háborúság puskaporát számoltja, mint amint ember-emlékeztet óta dul Keeskmén és Nagy-Körös közt. Komoly kulturféltékenység tört ki a nagyvárosok között a debreceniek ellen s mivel ennek a féltékenységnek csak vice a termése, elismerjük, hogy úgy nagyjában jellemző a vice.

A dolog azon kezdődik, hogy a debreceniek megirigyelték a hatalmas sikerű nagyvárosi képtárlat eredményeit s legott ők is rendeztek képtárlatot. A képtárlat tehát megvolt, de néző, az sehogys sem akadt. Oh a veszedelmek idején nagyon találékony az ember s hétszáz forintos deficit nyilván a veszedelmek idejét jelenti. A magyaros motívumú mentő idea itt bukkan föl a debreceni koponyában.

— Mi kell a magyarnak? — így tündönek Debrecenben. Képtárlat? Nem. Hát mi?

Hurka!
A láncokoskodás így vezet el a végső mentő-ideához s a debreceni rendezőség legott fölhívást bocsát ki a publikumhoz, mely szerint a képtárlaton nagy hurkaestélyt rendeznek.

A hurka jó étel, ha becsületes magyar földben termelt, főzelékekkel garnírozás, de minden varázserejét elveszti, mielőtt képtárral övezik s ámbár hét napi járőrföldre megy a magyar, ha kolbászsal eszálják, a lábát sem mozdítja meg, ha képtárlatba édesgetik. A kultur-csalétek tehát nem hozott nézőt a képtárlatba, melynek rendezői most már végtelmen el vannak keseredve s fogalmuk sincs róla, hogy az ő szomorúságukon mennyire vigadnak — Nagyváradon.

— A párisi kiállítás föltámadása. Nem lehetetlen, hogy a párisi kiállítás föltámad és még pár esztendőig szaporítja Páris látványosságait. A kiállítás igazgatósága ugyanis a kormányhoz azt az ajánlatot tette, hogy egy millió frankot bocsásson a rendelkezésére, hogy a kiállítás egy részét néhány évig építésben megtartsa. Több állam már oda is ajándékozta a kiállításra épített pavilonját a francia kormányknak. Néhány pavillont már eladtak, ezeket most vissza kell váltani. A pavilonokban muzeumot rendeznek be. A magyar házban — a tervezet szerint — a civilizáció történetének muzeuma lesz; az osztrákban az 1889. és 1900. évi kiállításra vonatkozó levéltár lesz; a bosnyák pavilonban a béke, az angolban az egészségügy, a belgában a művészet, a németben a tudomány muzeuma lesz, ahová a kiállításakor tartott kongresszusok levéltárát viszik; a finn pavilonban a földrajz, a monokóiban az oecenográfia muzeumát rendezik be. A terv megvalósításán nagy bizottság dolgozik, amelynek tagja többek között Bourgeois, Herbertte és Bonaparte Roland herceg.

— A protestáns bál. A protestáns bál rendező-bizottsága szombaton tartotta alakuló ülését. A rendező-bizottság elnöke: gróf Zay Miklós országgyűlési képviselő; alelnökök: dr. Balassa István, gróf Khuen-Héderváry Sándor, báró Nyáry László, báji Palay Samu, báró Solymossy Odön, Szabó Nándor és gróf Tisza Lajos, háznagy: Scholtz Gusztáv; pénztáros: dr. Szekeres Zoltán; elenör: György Loránt; jegyzők: dr. Pokorny Sándor és ifjabb Szilassy Béla. A bált régi hírnévhez méltó fényvel január 19-én a fővárosi Vigadó összes termeiben tartják meg.

— A zseborra feltalálója. Egy bizottság alakult Berlinben azzal a céllal, hogy szobrot állítson Heinlein Páternek, a zseborra feltalálójának. A bizottság tagjai között van Fürster tanár, a berlini királyi csillagvizsgáló igazgatója, dr. Neumayer tanár titkos tanácsos és dr. Renz tanár. Az eszme dr. Renz, aki a legutolsó órá-szüvelési gyűlésen lelkesen fövetette. Heinlein, a fiatal nürnbergi lakatoslegény volt az, aki az első nyomat adta a zseborra, s abból Harri-

son, Berthoud, Beegnet és mások egészen a mai mechanikai csudáig eljutottak. Nürnbergben fog állani a szobor, s az ifjú lakatoslegény tagadhatatlanul érdemes rá.

— A Secolo szenzációja. Egy párisi anarkista klub kimondta a halálos ítéletet az orosz cárra. A minden oroszok urával többször esik meg ez a kellemetlenség, mint a hányszor végrehajtják az ítéletet. Svájcban például egész esemő titkos társaság van nagy részben menekültekből, akik állandóan halálra ítélik a cárt. Afféle elvi jelentőségű határozatok ezek, akiknek éppen csak elyben van jelentőségük. — A párisi ítélet azonban egész komolyan ment, kisorsolták azt is maguk közül, akinek végre kell hajtania a határozatot. A véletlen egy békességes embert tett meg az ítélet végrehajtójává, egy olasz kereskedőt, akinek azonban senmi hajlandósága sincs arra, hogy elfoglalja helyét a cárgyilkosok sorában. Inkább meghalt ő maga. Felakasztotta magát. — Ez a Secolo legújabb szenzációja.

— Magyar emlékek Svájcban. Az már megállapított dolog, hogy a Vallis kanton némely félre-eső völgyében hun ivadékok lakoznak, akikről Fischer K. A. egy terjedelmes művet írt (Die Hunnen im schweizerischen Elfishthal, Zürich 1896). Picaut M. tanár Grenobleban s az ottani Société dauphinoise d'Ethnologie et d'Anthropologie titkára Fischer művének nyomán kutatásokat tett a svájci hun völgyekben s meglepő eredményt mutatott fel. Megtalálta ott a magyar pásztorkor eszűgőbóját, a karikás ostort, a pásztortoróvást s több más oly tárgyat, melyek különben másutt nem, csak éppen Magyarországon találhatók. Picaut az ő kutatásainak eredményéről nemrég a nevezett társaság közlönyében *Le chagat valaisan* cím alatt számolt be és ugyanott megismertette Fischer művét is. Ajánljuk a közleményt azon szakíróknak figyelmébe, akik e svájci magyar vonatkozású tárgyak iránt érdeklődnek.

— Új román kápolna Budapesten. Ma délelőtt szenteltek föl a budapesti görög keleti romanság új kápolnáját a Holló-utca 8. számú házban levő Gozsdu-alapítványi házban. A kápolnát az épület első emeleti termében helyezték el és költségét jó részben Meliana és Goldis püspökök viselték. A beszentelés reggel 9 órakor kezdődött. Goldis József püspök végezte a szertartást több lelkes segédletével. A beszentelésrészt vettek Gábor József főrendiházi tag, Székely György országgyűlési képviselő és az új egyházközségnek számos előkelő tagja. A beszentelés után nyomban egy esküvő volt, utána pedig két keresztelő. Délután disz-lakomát tartott az egyházközség a Vadászkiirt-szállóban.

— Viharágyu-kongresszus. Mint Páduából telegrafálták, ma nyílt meg ott a nemzetközi viharágyu-kongresszus mintegy ezer részvételű jelenlétében. Ezek között legfőképpen vannak a magyarok, osztrákok és franciák. A kongresszus külföldi tagjainak több nyelven való üdvözlése után Rava földművelésügyi állam-tükár bejelentette, hogy a kormány a Monte Rosán meteorológiai megfigyelő állomást fog létesíteni. Azután a kongresszus megkezdte érdemleges tanácskozásait. A kongresszus tagjai megnézték a viharágyu-kiállítását is.

— Házasság. Tegnap vezette oltárhoz dr. Bauer Samu fővárosi főorvos Grossmann-Egger Jozsefn urnót. Egger Adolf válalkozó leányát. A polgári esküvőnél dr. Deutsch Izidor és dr. Hattyasy Lajos egyetemi magántanár voltak a tanúk.

— Ásatások a római fórumon. Az olasz kormány pénzügyi szempontból majd hogy abba nem hagyja a római fórum nagyérdemű ásatási munkáit. Baccelli volt kultuszminiszter igen sokat tett a fórum munkálatok érdekében; de utódja, Gallo igen kevés hajlamot mutatott a folytatására. Egy reggel a kultuszminiszter azt a hírt kapta, hogy 8 óra tájban a király szemlélt fog tartani a fórumon. A király csakugyan megjelent a mondott időben. Két óra hosszat időzött ottan és megnézte a legújabb felásott tárgyakat. A felségés látogató távozásakor a munkások sorfalat képeztek és az egyik közülük ezt kiáltotta:

— Felség, biztositson nekünk munkáit!

A király nevetve fordult e szavakkal miniszteréhez:

— Hallotta, excellenza?

Ez a kis kérdés eléggé biztató jel arra nézve, hogy az olasz nagy szerencsével megkezdett ásatásokat már nem kell féltetni a fennakadástól, sőt Boni építész a munkálatok vezetője, a Palatinus és Aven-tinus között fekvő Circus Maximus kiásatására is terveket készít. E tervek keresztülvitele sok pénzbe kerülne, amennyiben először is egy gázgyárat kellene lerombolni és csak akkor lehetne az ásatásokhoz fogni.

— Baleset. A Szent János-kórház közelében a táviróhuzal ma délután elszakadt és riaszt a villamos vasut vezetőkére. A drótot egy Sternberg Ferenc nevű fiu megfogta és az elektromos áram elégette a szerencséslen kezét. Súlyos sebet most a szülői lakásán ápolják.

— **Öngyilkosság.** Ceglédről táviratozzák, hogy az ottani Budapest-szállóban ma agyonlőtte magát egy ember. Irásából kiderült, hogy Budapestre való és Casauer Károlynak hívják.

— **Életutak.** A Szent László kórházal szomszédos erdőben ma egy munkás jöb lelte magát. A halállal vívódik a Szent János kórházban, a kiletét még nem tudták megállapítani. — **Goldmann Borbála** családleány a Csengeri-utcai lakásán marólugot ivott. Súlyos belső sérülésével a Rókusba vitték. — **Feldmann** Izzakné Vörösmarty-utca 72. számú lakásán lúgkoldattal megmérgezte magát. Elettveszélyesen megsérült; a Rokus kórházban ápolják.

(x) **Kérjünk mindentűt Emke-gyűjtőt!**

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányú posztó **bokavédőmet** (gamasin). Kapható drapp, olív, szürke, bronz és teke szinben. Párja 1 forint 10 krajczár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajczár. **Kertész Pál** divatárúházában. Kerepesi-ut 44. sz., a Népszinházal szemben. Eladás nagyban is.

SZINHÁZ, ZENE.

Megtagadott vendégzereplés. A berlini Sececssziós Szinpad betiltott előadásaira vonatkozólag a rendőrség a következő nyilatkozatot adta ki:

A Somossy-mulató vezetősége engedélyt kért arra, hogy a berlini sececssziós szinársulat itt még ez év folyamán újból vendégzereplhesen. Miután épp ennek a társulatnak legutóbbi vendégzereplésével a Somossy-mulató már kimenyítette ama jótékony-célú szinlelőadások számát, melynek a szabályzat értelmében egy év alatt rendezhet — a főkapitány az engedély kiadását megtagadta. A főkapitány az e határozata ellen a berlini társulat közvetlenül a belügyminisztériumnál fellejyomást adott be.

Vendégzereplés. Márkus Arankát, az Országos Zeneakadémia jelesen végzett növendékét **Komjáthy**, a debreceni szinház igazgatója szerződötés véget vendégzereplésre hívta meg. A fiatal nagytehetségű művész a Troubadurban és a Paraszthejsületben fog énekelni.

A jövő hét az Urániában. Az **Uránia Szinház** közönségének igen érdekes estékben lesz része a héten. Hétfőn elújítja az igazgatóság a mult szezon legnagyobb sikerű darabját, **Pekár Gyula Spanyolországot**. A spanyol bikaviadalok megkapó realizmusát új és a réginel sokkalta tökéletesebb mozgólényképekben mutatják be. Kedden tartja a tudományos szinház a Vörösmarty emlékére és a szoboralap javára rendezett Vörösmarty-estjét, melynek főbb pontjai lesznek: legjűr, dr. **Szász Károly** előadása, **Berta Ilona**, az Erzsébet-nőiskola tanárnőjének esszéje és végül dr. **Gyulai Agostán** Vörösmarty életéről írt tanulmánya, melyben a költő életét és költészetét képekkel mutatják be. Szombaton, november 30-án lesz **Pekár Gyula** új darabjának, **A XIX-ik századnak** bemutató előadása.

A német császár a hamburgi szinházban. Berlini újságok írják hogy a német császár legközelebbi kiútja alka-mából **Hamburgba** megy csak azért, hogy jelen legyen az új **hamburgi szinház** egy előadásán.

Novellák estjében. **Novelli** római állandó szinház, a **Casa Goldoni**, mint első újságok írják, nagyban virágzik. A római közönség szinte tüntető előszerzetettel látogatja az előadásokat, amiből arra lehet következtetni, hogy első sorban maga akarja elősegíteni, hogy **Novelli** terve, az első állandó olasz szinház létrejöjje, sikerüljön.

Vidéki színházest. **Kolozsvárról** írják: A kolozsvári Nemzeti Szinházban, ahol mostanában egymást érik az operaelőadások, a minap elevenítették fel **A bűvés vadász**. Weber szép operája jó rendezésben került bemutatásra. A szereplők között kitűnt **Lukács Henriett** és **Vlassák Vilma**. Lukács szép hangjával és eleven játékkal aratott tetszést és **Vlassák Vilma** aki drámai hangját érvényesítette sikerrel. A férfiak között **Mezei és Fehér** tetszett. **Stefanidesz** karmester az opera betanításával szerzett érdemet. Legközelebb **Jancsi és Juliska** adják Székely Irénnel és Lukács Henriettel. — **Misloicon** Az aranysszonyt sikerült előadásban hozták színre. A címszerepben sok tapsot aratott **Szarvassy Ilona**, aki bájjal és értelemmel játszott. Kitűntek még **Abonyi Aranka**, **Keresztessy Amália** és **Bátányi Stefike**, azután **Csily László**, **Breznay Géza** és **Ernyei János**. **Zombor-ból** írják nekünk: **Deák Péter** igazgató társulata igen szép sikerrel működik a zombori szinházban. Nagy kedveltségnek örvend **Hukstét Irén**, a társulat kóloratur-énekesnője, ki a **Böregvár**-ben Rosalindát játszotta.

Operaelőadás a Telefon Hírmondóban. Ma este a Telefon Hírmondó összes állomásán a magyar királyi Operaház szinrekelelő **Valkir** opera lesz hallható. Az operai követés után a rendes esti felolvasás következik, azután pedig 11 óráig cigányzenét közvetít a Hírmondó előfizetőinek szórakoztatására az Emke kávéházból, aul **Zöldi Manci** játszik.

MŰVÉSZET.

□ **A nemzeti műkincesek védelme.** Olaszország kezd a műkincesek külföldre való eladását tiltó Pacea-törvényt a legnagyobb erélyvel végrehajtani. A rendőrök folyton szimatolnak és jaj annak akire rásütik, hogy valami műkinceset külföldre juttatott. **Chigi** herceg szenzációs pöre még be sincs fejezve.

máris ujaab Pacea-pört indít az olasz bíróság. Most egy római **Sanguinetti** nevű régiségkereskedő fogtak pörbe, aki Benvenuto Cellininek egy bronzból készült mellszobrát adta el **Cohnagy** londoni antikváriusnak. A szobor **Bindo Altoviti** műve és egészen a 1889. évig a florenoi **Altoviti**-család tulajdona volt. A pörbe fogott műkereskedő annak idején 140.000 lírát fizetett a családnak ezért a szoborért.

□ **Szabad iskola.** Érdekes iskola nyílik meg ma **Vajda Zsigmond** festőművész műtermében. Naponta este jó világítás mellett öt órától nyolc óráig esti akt-modell fog állani a műteremben s bárki, művész, vagy műkedvelő, vagy rajzolni tanulni kívánó ifju esetleg hölgy bejárhat a műterembe, ahol naponta három óra hosszat rajzolhat természet után. Esetleg korrekortár vagy utbaigazítást is kaphat, aminek díjazása külön megegyezés tárgya. Az esti-akt látogatási díja heti három forint és mindig hetenként fizetendő. A műteremben állványok állanak a látogatók rendelkezésére. Semmiféle iskolai kötelezettség senkit sem köt s bárkinek alkaima nyílik szabadon, minden befolyás nélkül dolgozni. A műterem az Epreskert- és Lendvay-utak sarkán van.

TUDOMÁNY. IRODALOM.

O Egyetemes Regénytár. Tizenöt éve annak, hogy egy prosideli, izékes kiállítás könyv jelent meg, az Egyetemes Regénytár első kötete. Azóta igen sok ilyen könyv jelent meg és évről-évre, kötetről-kötetre nagyobb pépszerűséget vívott ki ez a vállalat magának. Tetszetős, esinos kiállítás, páratlan olcsó ár (egy-egy kötet piros vászonkötésben 1 korona), valóban értékes és érdekesítő tartalom, ez jellemzi ezeknek a pépszerű könyveknek mindegyikét. A hazai és a külföldi jeles írók munkáit egyaránt megismer-teti velünk, nem jelenik meg más az Egyetemes Regénytárban, csak ami vonzó és érdekes, úgy, hogy a vállalat kész biztosít a munka jóságra és tartalmasságára nézve. Ez a magyarázata a még most is folyton növekedő példátlan pépszerűségének, ez a magyarázata annak, hogy ahol csak regényt olvasunk, mindenütt találkozunk ezekkel a kedves, piros fedelű könyvekkel. Nagy gondtal és izléssel vannak megválasztva, változatos a regények összeállítás, sorrendje, érdekesítő valamennyinek a tartalma. Nagy sikereket aratva, még nagyobb siker reményében indul utnak az Egyetemes Regénytár most, 16-ik évi pályafutásának a kezdetén. Múdjárt az első regénye biztosíték arra nézve, hogy eddigi programjához hű fog maradni. **Ohnet György** A **Szirén** című regénye ez a mű, amely a nagy irancia regényről egyik legkiválóbb és legszebb alkotása. A három kötetes regény ára esinosan beköte 3 korona. Kiadja **Singer** és **Wofner**.

Nyíltér.

Császár fürdő
BUDAPESTEN.

Előszóró kővel bővível győz-fürdő, puritán szinűvel, legmodernebb uszagtűzűvel, pompás szóró víz-uszodabakkal, kö-ös kádfürdővel, 300 sz-nyelme lakószobával. A legmodernebb szociális, tropikus vízá-nyára ingyen és barmente.

Festett gobelinok
megtekintésre kiállítva: nov. 26-tól dec. 2-ig, 11-2 óráig
WÖRSCHING H.-nál.
Külföldi gobelin-festményekről 1896.
Soroskéri-utca 78., II., 18. Soroskéri-utca közlőben.

(Az e rovat alatti közlőteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT.

A jövő évi versenyek. A Magyar Lovar-egylet most tűzte ki a jövő évi versenyek határmá-jaikat. A propozíciókban az a változás mutatkozik az idén, hogy a tavaszi meeting ezuttal nem tiz, hanem tizenegy napos lesz s hogy Tatán is emelkedik egy nappal az eddig mindig egynapos meeting. A határ-idők a következők:

- Budapest, tavaszi meeting: május: 5, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 21, 22.
- Tatán meeting: június: 23, 24.
- Tátira-Lonniei meeting: augusztus: 7, 8, 10, 11.
- Budapest, nyári meeting: augusztus: 15, 17, 18, 20, 22, 24, 26, 27, 29, 31.
- Budapest, őszi meeting: szeptember 1, 2, 3, 28, 29.
- október: 1, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 13.

Alagi szenzációk. Alagon már téli álmukat aluszák a lovak s mégis minden napnak jut egy-egy szenzáció, melyről többet beszélnek az alagi angolok, mint akár a Derby chanceokról. A mult héten tudták meg Alagon, hogy **Luozenbacher Miklós** áthelyezi Gödről az alagi versenyűrt mellé idomított telepét s mint a **Sportélet** jelenti, most báró **Springer Gusztáv** határozta el, hogy elhagyja osztrák training telepét, **Schönfeld-Lasseet** és szintén **Alagra** költözteti istállóit, mely ilyenformán most már csakugyan a magyar

Newmarkotté válik. Arról is beszélnek, hogy **John Butlers** megválna a **Springer-istállótól**, melynek az utolsó időkben nem volt valami nagy szerencsése, s hogy báró **Springer Adams-szal** alkaldozik, aki alkalmasint már a közel jövőben trainer lesz s átveszi a volt **Schönfeld-lassei-istálló** vezetését. Csak az a kérdés, hogy báró **Königsvarier** hajlandó lesz-e **Adams-szal** már megkötött szerződését felbontani.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A december havi esküdtbírák.** A budapesti büntető törvényszéken szombaton délelött tizenegy órakor sorsolták ki a december havi esküdtteket **Zsit-vay Lóó** elnökléle alatt.

Rendes esküdtbírák lettek: **Ij. Bauman Károly**, **Szeller Nándor**, dr. **Preyer Hugó**, **Kovács Mihály**, **Knutzen Frigyes**, **Hegedűs Lajos**, **Kormos Gyula**, **Kunvári Fülöp**, **Gach Károly**, **Bálint Ferenc**, **Hikade Lajos**, **Hapalor Frigyes**, **Szekulecz Ede**, dr. **Földes Árpád**, **Grünfeld Armin**, **Huszár Kálmán**, **Lemberger Aliréd**, **Schredl Ferenc**, dr. **Remetey Zoltán**, **Graff József**, **Germend Mihály**, dr. **Kramer Tivadar**, **Klősz György**, **Ott Lajos**, **Teffermann Imre**, **Wofner József**, **Britz János**, **Weisz Manfréd**, **Schwarz Lajos**, **Andretti Anselm**.

Potesküdté lettek: **Steuer Gyula**, **Deutsch József**, **Boschán Jakab**, **Horváth Géza**, **Pannoz Sándor**, **Zombori Stein Frigyes**, **Breslmayer Kálmán**, **Schickand Albert**, **Frigyelt László**, **Reichard Mór**.

A december havi esküdtbírói ülészek december tizedikétől december 23-ig tart. Ez idő alatt három-négy esküdtbírói tárgyalást tartanak.

TAVIRATOK.

Bécs, november 25. A király ma délelött fél-óráig tartó külön kihallgatáson fogadta **Szergej orosz nagyherceget**, délután pedig félóraig tartó látogatást tett a nagyhercegnél. Ő felsége este 1/49 órakor Budapestre utazik.

Flame, november 25. **Daniló** montenegrói trónörökös nevével **Gravózból** a **Pannónia** gőzösön ma reggel ideérkezett. A **Mária Valéria**-molón **Rödiqer** révkapitány és **Dolžani** rendőr-őnök fogadták. A trónörökös pár még délelött Bécsbe utazott.

A beteg cár.

Livádía, november 25. A cár állapotáról ma délelött 11 órakor a következő orvosi jelentést adták ki:

A cár a tegnapi napot nyugodtan töltötte. Déntán 8 órakor hőmérséklete 39-7 fokra, érve-rese 88-ra emelkedett. Este 9 órakor hőmérséklete 39, érverése 80 volt. Ejjel a cár jól aludt. Ma reggel állapota és erve kielégítő volt. Komplikációk nem vehetők észre.

Ma reggel 9 órakor hőmérséklete 37-5, érverése 75 volt.

Konstantinápoly, november 25. Szinoviev orosz nagykövet, mikor legutóbb kihallgatáson volt, remek kiállítású albumot nyújtott át a szultánnak a cár koronázásáról készült képekkel. A szultán ezuttal is sajnálkozását fejezte ki a cár belegységén, melöbbi gyógyulást kívánt neki és megkérte a követet, hogy naponta értesítsék a cár hogylétééről.

Khinaí bonyodalom.

Pétérvár, november 25. A **Port-Arthurban** megjelens **Novi Kraj** a khinaí császárnak következő rendelkezését közli:

A mostani háboru rendkívüli bonyodal-makkal végződött, ami arra indított bennünket, hogy kinyomozzuk a minket és országunkat ért nyomoruság okait, mert ezt a szerencsétlenséget a trón éppenséggel nem kívánta. Kiderítettük, hogy ezért mindszok a hercegek és miniszterek felelősek, akik a hozveket és a többi zendülöket pénzzel föl-bujtották, hogy barátságos államok ellen föl-lázadjanak, amivel nyomort és zavart idéztek elő és bennünket szökésre kényszerítettek. Minket, a császárt, nem érhet szemrehányás a történetekért, ellenben meggyőződünk róla, hogy a szerencsétlenségnek, amely bennünket ért, főokai birodalmunknak azok az erkölctel-n hercegek és miniszterek, akik eszelen tervekkel foglaloznak. Ennek tudatában fölhá-borodásunk határtalan és elismerjük, hogy a gonosztevők valóban szigoru büntetést érdemenek. Ennek okáért parancsoljuk, hogy **Csuan**, **Caiszun**, **Pucsin**, **Cail en**, **Cajyan** és **Tuan** hercegek, továbbá **Kan** szertartásmester és **Csaszucsiun** igazságügyminiszter hivatalukról megfosztassanak, nemességeket, méltóságjaikat, rend-jelvényeket és vagytonukat elveszítsék és szigoru meg-fenyítés végett a hadi törvényszéknek átadassanak, hogy büntetésök jövőre intelmül szolgáljon valamennyi alattvalóknak.

Kelt **Tajenfuban**, szeptember 26.
Alatírás: **Kvangszü.**

Krüger Párisban.

Páris, november 25. A boulevardok tegnap este sokkal népeesebbek voltak, mint máskor. A *Hotel Scribe* környékén egy csoport fiatal ember a boerokat élte. Komolyabb incidens nem fordult elő. Harminc embert lézító kiltások miatt letartóztattak, de azután hét kivételével elbocsátották őket. Az *Echo de Paris* értesülése szerint Krüger hétfőn este Brüsszeibe utazik, két napig ott marad, azután pedig Hágába és onnan Berlinbe utazik.

Páris, november 25. Krüger elnök ma délelőtt Leyds drral és minisztereivel konferált és senkit sem fogadott. Az elnök valószínűleg csak keddig marad Párisban. Délután nagy néptömeg csődült össze a *Hotel Scribe* előtt és éllette Krüger elnököt. Krüger néhány percet megjelent az erkélyen. A *Libre Parole* és az *Intransigeant* szerkesztősége előtt egy csoport fiatal ember tüntetett Krüger mellett, de a rendőrség szétváarta őket.

Az olasz képviselőház.

Róma, november 25. A kamara ma a hadügyi költségvetést tárgyalta. A szocialisták azt indítványozták, hogy a hadügyi kiadásokat szállítsák le 100 millió lírával, a hadtestek számát pedig 12-ről 8-ra szállítsák le. Az indítványokat a kamara elvetette. Csak a szélsőbaloldal szavazott mellettük.

KÖZGAZDASÁG.

O. M. G. E.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, november 25.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ma délelőtt tartotta rendes évi közgyűlését, melyre úgy a fővárosi, mint a vidéki tagok közül rendkívül sokan jöttek el. A gyűlést gróf Desseffy Aurél elnök nyitotta meg:

Beszédében üdvözölte a megjelenteket, aztán nagy vonásokban beszámolt az elmúlt esztendő gazdasági eredményeiről. A gazdaságpolitikai kérdéseket, az örési engedélyt, a hitelviszonyok megváltozását, a keleti államokkal kötendő szerződéseket, fejtegette, majd áttért a kormány működésének a bírálataira.

Nem miniatúrom el — ugymond — hogy ne fejezzem ki a legnagyobb elismerésemet és köszönetemet a kormány irányában azért, hogy a szövetségi mozgalom iránt, amely évtizedeken keresztül oly irányzatnak tekintett, amelyel szemben a kormányzatok passzív viselkedtek, végre a jelenlegi kormányzat belátta az eszme jóságát s a szövetségi törvény megozatalával, e nemü intézményünk felkarolásával buzgó igyekeztet a szövetségi eszmét előre vinni, mundenzt lehetetlen, hogy legnagyobb elismerésünket ki ne fejezzük itten.

Az éljénzéssel fogadott elnök megnyit után Jeszenszky Pál titkár felolvasta Darányi Ignác földmivvelésügyi miniszter köszönő leiratát az egyesület üdvözölő fejtérjesztésére. A miniszter leirata így hangzik:

Nagyméltóságn elnök ur! Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, ugyis mint a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége központjának nevében folyó évi október 26-án 3225. sz. a. hozám intézett üdvözölő iratát őszinte köszönettel vettem. — Mélyen meghatott az a meleg hang, mely a nagylecsü iratnak minden sorát áthatja s a bizalom és rokonszenz ezen megnyilatkozása mindenkor felejtethetlen lesz előttem. Tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy hálám az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnél, valamint a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségénél is tolmácsolni méltóztassék. Nem annyira érdem, mint szerencse dolga, hogy mint miniszter oly korszakban működtem, amelyben a magyar gazda annak tudatára ébred, hogy a döntésre hivatott állami faktorok után első sorban önmaga van hivatva saját sorsa felett határozni; önmaga van hivatva azt jobbra fordítani. A magyar gazda ezen öntudatra ébredését a nemzet ma kétség-telen rokonszenzével kíséri. Ezen rokonszenz megtartását és biztosítását elsőrangú feladatunknak kell, hogy tekintsük. Valamint az aratást első sorban a bizta vetőmag biztosítja, azonképpen a mi további haladásunk és fejlődésünk tükis is mindenelel abban rejlik, hogy gazdasági törekvéseinktől távol tartunk mindent, ami azoktól idegen, — mindent ami az egyoldalúságnak bárosak látszatát is kelthetné, — mindent, ami a most egységesnek jelentkező gazdátársadalmat esetleg megosztathatná, részekre tagolhatná. Felelete örvendek hogy ezen benső meggyőződésben az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, ugyis mint a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének hazafias felgozásával is találkozik, amint az a fent hivatkozott iratban határozott kitejtést is nyert. Annál is inkább örvendek ezen körülménynek, mert ebből azt következtethetem, hogy ez irányú törekvésben nagyraesett támogatásukra mindenkor bizton számíthatok. Minket gazdák parciális célok nem vezetnek; mi a mezőgazdaság jövőjét az egyetemes fejlődés nagy keretében keressük és véjük felalálhalmi, mi szoros és elválaszthatlan kapcsolatot látunk a mezőgazdasági haladás és egyéb gazdasági ágazatok felvirágoztatása között. És most nem marad más hátra, mint hogy megismételjem mélyen érzett köszönetem nyilvánítását, érzem, hogy onnyi kitüntetés — nem illet, érzem, hogy ez nem annyira személynek,

mint inkább az ügynek szól, melyet ezidőszertint képviselvek. De ezen körülmény nem oszkennti, sőt ellenkezőleg fokozza erkölcsi tartozásom mértékét; ezen tartozást úgy vélem lerohatni, hogy a mellett, amit a magyar mezőgazdaság érdekében szüksegesnek és igazságosnak látok, hagen megállok és szívérdan ki fogok tartani. Fogadják nagy méltóságod kiváló tiszteltem őszinte nyilvánítását.

Budapestben, 1900 évi november hó 8-án

Darányi Ignác s. k.

A miniszter levélét lelkesen megéljenzeték. Öt perenyi szünet után a közgyűlés a napirendre tért át és tudomásul vette úgy a titkárnak, mint a számvizsgáló bizottságnak jelentését, úgy az igazgatónak és pénztárnoknak, mint az igazgató-választmányának a felmentvényt megadta.

Az igazgató választmányának azt a javaslatát tárgyalta ezután, hogy Meline volt francia miniszter-elnököt és földmivvelésügyi minisztert és a párisi nemzetközi gazdakongresszus elnökét üdvözöljék. A javaslatot Mérey Lajos hosszabb beszédben okolta meg, közben éles kritika tárgyává tette a *Pester Lloyd* álláspontját.

Megyeri Krausz Lajos szólalt fel ezután s tiltakozott az ellen, amit Mérey felszólalásában hangoztatott, mintha a *Pester Lloyd* a kormányzat által anyagi támogatásban részesítették. Szólt, mint a vállalat élén állók egyike, kijelenti, hogy a nevezett lap semmi anyagi támogatásban nem részesül a kormányzat részéről.

A közgyűlés az igazgató választmány javaslatát egyhanglag elfogadta.

Ezután a tisztújítás következett: Elnök lett újra: gróf Desseffy Aurél, alelnökök: gróf Andrássy Aladár, Bujanovics Sándor és gróf Zselénszki Róbert. A számvizsgáló bizottság tagjai: Bolla Mihály, Grassel Hugó, Reusz Henrik, Szevera Károly, és Vantsó Gyula. Az igazgatóválasztmányba bevalasztották: gróf Andrássy Sándor, gróf Apponyi Albert, Blaskovics Ferenc, Cserháti Sándor, id. Cséry Lajos, herceg Esterházy Miklós, Hegedüs József, Hertelendy Ferenc, Lits Gyula, Máday Sándor, Molnár István Nagy Dezső, Prkner János, Széll Kálmán, Tormay Béla, és gróf Teleki József.

Mintán gróf Desseffy Aurél köszönetet mondott a maga és elnöktársai nevében megválasztásukért, a titkár terjesztette elő *Solymos* Gusztáv, a Torontál vármegyei gazdasági egyesület igazgató-választmányi tagja által a tagosítási törvény revíziója ügyében beterjesztett indítványát. A közgyűlés a közgazdasági szakosztályhoz utasította és ezzel a közgyűlés véget ért.

A közgyűlés után az egyesület tagjai az elnökség tiszteletére a Hungária-szálló éttermében ebédre gyűltek egybe. Az első pohárköszöntőt gróf Desseffy Aurél mondta a királynak, Mérey Lajos gróf Desseffy Aurélra és elnöktársaira, *Vasarhelyi* László, az Arad-megyei Gazdasági Egyesület elnöke a földmivvelésügyi miniszterre, gróf Desseffy Aurél a független gazdákra, *Farkas* Abraham gróf Károlyi Sándorra mondott főköszöntőt.

Nemeskürri Kis Pál államtitkár a földmivvelésügyi miniszter nevében üdvözli azokat, akik iránt az Omge és a gazdátársadalom bizalma oly lényesen megnyilvánult. Az Omge tevékenységének a sikere — ugymond — a közvélemény erejében van, s azok, akik ezt a közvéleményt és a mezőgazdaság ügyei iránti érdeklődést öikeltették: az Omge elnöke. Öszintén kívánja, hogy a gazdaközönség élén továbbra is vezérszerepet vihessenek.

Megyeri Krausz Lajos beszédében sajnálatát fejtette ki, hogy a kereskedelem és ipar vezető férfait nem találja együtt a gazdátársadalom vezetőivel; Bujanovics Sándorra ürti poharát. Beszéltek még *Lanka* Oszkár, gróf Károlyi Sándor, *Meskö* Pál, *Majláth* József és mások.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Jogi képviselő. A kérdézet mondat nemesak magyartalan, de értelmetlen is. *Képviselőben eljárni* nem lehet. Holéppen így kell írni: Nem biztam meg ügyvéd urat hogy engem képviseljen.

Sz. G. Német-Palánka. 1. A főváros tanácsa most tanácskozik a szobor-pályázat kiírása iránt. 2. Méltóztassék a Névgyárosi Társasághoz (I. Attila-utca 187.) fordulni, az ingeny teszi meg a szükseges lépéseket Az természetesen akadály, ha az illető nem tud illetégségi bizonyítványt melléke ni 3. Fülletlenül megbízható, 4. Szalonnaköpporal (Federweiss) kell tisztogatni, akkor sima lesz s nem ragad. 5. Patolyát, kiadóhivatala: VIII. Róck Szi árd-utca 4. szám. 6. Erre a kérdésre csak az illető újság válaszolhatna.

Tuakozódó. 1. Budapestben, az állami közép-iskolák; Kassán a gépészeti középiskola. 2. Ha szeptember 1-én megjelenik az intézetben a fivál s bizonyítványai rendben vannak, minden nehézség nélkül fölveszik. 3. Budapesti állami ipariskola.

F. J. Nagyvárad. I. VII., Kertész-utca 55. szám. 2. Régebben a jobbágyok Szent-Márton napján ünnepi ludat adtak a földesúrnak. Ennek az ösregi szokásnak hódolnak a pozsonyi zsidók, mikor évenként hódolatul jelölül ünnepi ludat adnak Szent-Márton napján a királynak.

Sch. J. Budapest. 1. Személyesen kell jelentkeznie az igazgatóságnál. Ha protekciója van, hamarabb jut

alkalmazáshoz. 2. Az az illető fogékonyságtól és szorgalmaztól függ. Megtanulhatja egy hét alatt is. 3. Négy polgári iskolát követelmek rendszerint. 4. Ha van üresedés, esetleg azonnal alkalmazják.

G. E. Megtalálja a Seidel-féle „Dislocation und Eintheilung des k. u. k. Heeres“ címü könyvecskében, melyet I korona 40 filléret megrendelhet a *Budapesti Napló* kiadóhivatalánál is. Ezen a helyen nem lehet közölnünk az összes vadászszólaljai átlomáshelyeit.

Szöke leány. Vasgáldólatól megbarzult. Az oldatra, valamint a használatra névre orrostól kérjen tanácsot, mert a szert csak orvosi rendelésre kaphatja meg a gyógyszerárban.

Zs. Ha nem felső-magyarországiak s a hálalást nem állandóan gyakorolják s csak a hetivásárokat látogatják, reájuk a törvény kedvezménye nem terjed ki. Ezt a kereskedelmi miniszter 57.211/VIII.—1898. számú rendeletével mondta ki.

Jogász. Ne sörtsen s akkor nem kerülhet ilyen kegyetlen dilemma elé.

K. A. Szabadka. Annak van igaza, aki kontrázott. Nem tartozott a kontrát előre bemozdani s mihelyt az ítélesen reá került a sor, kiválthatta a fekvő kártát.

M. J. Budapest. A kérvényt a belügyminiszterhez oimozve, Budapesti főváros polgármesterei hivatalához adja be. Mellékelni kell a születési és illetégségi bizonyítványokat.

G. Dombóvár. Budapest, VII. Dob-utca 57.

Sorsjegyek.

148.081. sz. előfzető. Sorsjegyeinek számát megírta, de elfeledte megírni, hogy milyen sorsjegyek. Sziveskedjék ezt is tudatni a számokkal együtt újra s akkor szivesen rendelkezésére állunk.

S. J. Lékér. — **Sch. A. Vönöck.** — **H. G. Dárda.** — **V. J. Guvabonc.** — **G. S. Esztergom.** Sorsjegyeik nem nyertek.

Napirend.

Napló: Hétfő, november 26. — Római katolikus: Konrád rk. — Protestáns: Konrád. — Görög-orszá: (november 13.) Arsz. szt. János. — Zsidó: Kisiev 4. — Nap kél: 7 óra 6 percek. — Nyugszik: 3 óra 57 percek. — Hold kél: délelőtt 10 óra 16 percek. — Nyugszik: délután 8 óra 1 percek.

A pénzügyminiszter fogad délután 4 órakor. Királyi kihallgatás a budai királyi palota tróntermében délelőtt 10 órakor.

Árlyélt a fővárosi kórházak élmezésére délelőtt 10 órakor a központi városkóza tanácstermében. Honvédségi utóellenőrségi szemle a Ferenc József laknyában délelőtt 9 órakor a 15-ik és 16-ik honvéd gyalogezred-bellekkel.

A fővárosi magdnépítési bizottságának ülése délután 5 órakor.

Nemzeti Múzeum. Természettajri tár, nyitva van délelőtt 9 órátl délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődij mellett tekinthetők meg.

Országos képtár az Akadémiában zárva. Országos magyar iparművészeti múzeum és iparművészeti társulat állandó bazárja zárva.

Természettajri gyűjtőanyagok múzeuma zárva. Tektológiai iparmúzeum nyitva délelőtt 9 órátl 12-ig, és délután 2 órátl 5-ig.

Mezőgazdasági múzeum zárva. Magyar kir. Földtani Múzeum zárva. Közlekedési múzeum a Városligetben, nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3 órátl 5 óráig.

Magyar kereskedelmi múzeum és háziipar kiállítás a városligeti iparcarnokban délelőtt 9 órátl délután 2 óráig. Szabadalmi levéltár (Kriszobóth-kort 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—7-ig. Egyetemi könyvtár zárva.

Iparművészeti múzeum és iskola könyvtára zárva. A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjtőménye (II. Oslop-utca) nyitva délelőtt 10 órátl 1 óráig.

Magyar kereskedelmi múzeum könyvtára és tudakozó osztálya délelőtt 9—12-ig és délután 3 órátl 6 óráig.

Az új országgház kupolacsarnoka és lépcsőháza délelőtt 9 órátl este 5 óráig. Belépődij 1 korona. Mentőegyesület helyiségek reggel 8 órátl este 6-ig.

Egyetemi növénykert nyitva délelőtt 7 órátl 12 óráig és délután 2 órátl 7 óráig.

Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődij 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Keroposi ut. 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. kerületi ut. 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9—12 óráig és délután 3—5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Keleti mintatár és kereskedelmi történelmi gyűjtőmény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetőség árusításokat is eszközöl) a városligeti iparcarnokban nyitva: délelőtt 9 órátl 12 óráig és délután 3 órátl 4 óráig. A külföldi kirendeltégségi központi üzletvezetőség (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-kört 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávházban minden este nagy katonazene. **Hanusz kávéház** Király-utca sarkán, esténként a magy. kir. honvédeknek hangversenye.

Ferenci kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye. **Tátra kávéház.** Király-utca Tordajo női zenekarnak hangversenye.

Hazám kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye. **Monopol kávéház** Váci-kört 37., minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folles Caprice kiváló új műsor. **Somosy Orfeum** válogatott műsor. **Union szálloda,** diszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás keréipar-terem.

Futser György éttermeiben Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Hétfő, 1900. november hó 26-án.
Burian Károly mint vendég.

Lohengrin.

Regényes opera 3 felvonásban. Irta és zenéjét szer-
zette Wagner Richárd. Fordították Böhm Gusztáv
és Ormay Ferenc.
Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1900. november hó 26-án.

A bűleső.

Színmű 3 felvonásban. Irta Brioux. Fordította:
Gábor Ignác.

Személyek:

Marsanne Hércsényi Chantrel Mihályfi
Marsannóné Rákosi Az orvos Ivánni
Giricu Császár Apáca Dömjén
Laurence Márkus Louise Boros F.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1900. november hó 26-án.

A Gyurkovics-lányok.

Életkép 3 felvonásban. Irta Herzeg Ferenc.
Kezdeté 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és
Magyar Színház előadására kaphatók és
előjegyezhetőek Bárd Ferenc és Testv.
zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-
utca 4. sz. és Andrásy-ut 42. sz. a., vala-
mint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Hétfő, 1900. november hó 26-án.

Tartalékos férj.

Bohózát 3 felv. Irta Guthi Soma és Rákosi Viktor.
Személyek:

Bukovics Gál Dorottya Varsányi
Teréz Nikó Hólyag Tóni Hegedűs
Timár Zoltán Fenyvesi Popovka Szerényi
Eva Lenkei Ponty ur Rónaszék
Csillám Olivér Góth Fruzsina Makróczyne
Proncsán Vendrei Oszkár Gyöngyi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Hétfő, 1900. november hó 26-án.

San-Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Irta Edward Morton.
Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái
J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston Tollagi Jung-Si Rózsa G.
Poppy, leánya Bárdi G. M.-Bárdi Talián
Bobbie, fia Raskó Srin Nviri C.
Dudley Fedák Pin-Szing Vasvári
Yen-Ho Németh Szi-Kiang Mátrai
San-Toy Küry Hu-Ju Kaposi
Csu-Li Kovács Kínai császár Ujvári
Benson Szirmai Szing-Hi Szerdahelyi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Hétfő, 1900. november hó 26-án.

Spanyolország.

Ira Pekár Gyula.
Kezdeté 7 1/2 óraker.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).
Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-kor. Az előadás kezdete 8-kor.
Bámulatos mutatvány!

Csak néhány napig még!

Juno Salmo

a modern Orpheus.

S. A. MEDWEDEFF,
a legjobb orosz ének- és tánc közök-csoport.

Ugyint az összes kitéző művészek.

Jegyek elővetelben a Somossy Mulatóban, térszék
Andrásy-ut 38. és 26. és Weiss A. nagytársaságában,
Károly-körút 26. szám.

Előleges jelentés!!

1900. december hó 1-től kezdve

FREGOLI!!

FOLIES CAPRICE.

Előképek, bemutatja:

Margherita e Giuseppi Gianotto

LEONÉ DUBAL

nemzetközi énekesnő.

Bohózatok:

„Die Hochstaplerin“.

A Knopfloch család,

és

Ügyvédek alkonya.

Cigányzene a nagyszerű

télikertben.

KORUT FURDO
GOZMOSO
Fedett uszoda.

Gőz és porcelán
kádifürdők,
Erzsébet-körút
51. szám. Hűdég-
vizkúra, villa-
mos fürdők. A
gőzosoda
gyorsan és pon-
tosan teljessé
meghizsáit.

Apold szépségedet és ifjúságodat!
CZERY-féle
OSAN

Egy fog- vagy szájbetegségre sem volt még képes oly gyorsan a legcélszerűbb körök pártfogását megadni, mint Oszan. Ezen kímélettel előkészített hatású antiszeptikus körözdró-
gok, kitérők és szájmosogatószerrel együtt minden tekintetben jóval felülmúlja az eddig ismert fogszereket. Oszan esetében, szépségben és fiatalonosságban tarthatja meg a fogakat a legmagasabb fokig. Oszan hatékony és szíves orvosi bizonyítványokkal lett véleményező. Árak: Oszan-szajvizszere a üvegekben 1.70 kor. Oszan-fogpon szelen-
gőzben 4 88 fill. Oszan-fogkefék 4 60 fill.

CZERY-féle
Tanningene
a legjobb, kipróbáltan ártalmatlan
hajfestőszer

haj- és szőke-, valamint szemöldökfestésre, melyek a leggyorsabb minden, már egyszer használatánál is egész biztosan visszanyerik azon kifogástalan, finomságukat, barna vagy fekete természetes színt, mely sem szappannal való mosással, sem a gőzfürdőben meg nem fakul. Ár 3 korona.

CZERY-féle eredeti
Orientalische Rosenmilch.
(Telteti rózsatej)

a legjobb szer a szépség megtartására és úde arcóbort szerre, vagy semmi más hasonló ártalmatlan szer által el nem érhető kitéző hatású pórszerek és a bőrtök bármilyen tisztáltsága ellen, megakadályozza a száraz vagy barna színt. Ár 2 korona.
hozza Balsamin-szappan 60 fill.

FRITSCH-féle vándor híres
Sonnenblumenöhl-seffe ára 70-100 fill.
ANTON J. CZERY BÉCS,
XVIII. Carl Ludwigstrasse 6.
Budapesti fiókai: Török József gyógyszerésznél Király-
utca 12. és Andrásy-ut 26., Lovasbani Egger János gyógyszer-
és szőke-ár. Váci-körút 17. Nereusz Sándor IV. Kossuth
Lajos-utca. Lux Mihály IV. Múzeum-körút 6. Molnár és
Mose IV. Koronahereg-utca. Hechl Ágoston IV. Károly-
körút 26. Ka. Technaröl VIII. Kerepesi-ut 28. Mú. ler. I. J.
cs. és kir. udv. illusztráció. IV. Kerepesi-utca. László
Sándor illusztráció. IV. Váci-utca 22. Ugyint minden
gyógyszerárban, drogeriákban és parfümeriáiban. Székely-
dés utánvét mellett. — Prospektus ingyen.

SEMLER J.
posztókereskedése
osztrák császári és magyar királyi udvari szállító
BUDAPEST,
Bécsi-utca és Deák Ferenc-utca sarok.
Alapítást 1850.

Ajánlja a legjobb szöveteket férfiak és nőruhákhoz, vala-
mint felöltökhöz. — Elismert legjobb minőségű.
Utolsó újdonságok! Kiváló Magyarországi részére vásá-
rult eredeti minták.
Nagy választék hazai gyártmányú posztókból.
Minták kívánatra bérmentesen.

Lesoványodás,
Köznevelő-osztály.

Ószi menesikoff ... 4 frt
Téli kabát ... 7 frt
Felöltő ... 4 frt
Ferenc József-kabát
(Gehrock) ... 3 frt
Téli nadrág ... 4 frt

Rothberger Jakob,
Kristófal 2. 1-ső emelet.

Kitéző szer
a fogak ápolására. Dr. Dem-
bitz Mátyás gyógyszerész, antisep-
tikus szájviz 1 frt, fogpóra
40 kr. Kapható a fogorvos mi-
nőremlen VI. Kerepesi-ut 10. sz.

Sternberg Ármis és Testv
os. és kir. udvari hang-
szergyár.
Központi fiókáiban:
Kerepesi-ut 36.
Gimbalmok

Titkos
betegségek
mindenkoros impotenciát
meg 10 óra alatt, és a
meglepo stkerrel, alap-
san gyógyítja
med. univ.

Dr. Fabinyi
v. kórházi orvos, specialista
oly módszerrel, melyet
sok ezer betegnél
biztos eredménynyel alkalm-
mazott számos évi kórházi
és kórházban.
Biztos akkor folytán hono-
rarium utólag is fizet-
hető. Levelekre ajálale-
ni válasz. Kívánatra
gyógyászati tanács
Lakás: Budapest, VII.,
Erzsébet-körút 12. I. em.
Bejárát a lóposónál.
Külön várostermek.
Rendel: (d. e. 9-3-ig
este 8-8-ig)

Fellünést keltő!
Tea-szilvórium
(FINE FLEUR.)
A rumot teljesen pótolja Hermann A.-féle
tea-szilvóriumja (Fine Fleur), mely már min-
denütt, sőt a legmagasabb körökben is kiváló
finom zamatjánál és vaódiságánál fogva közked-
veltségnek örvend, minthogy jobb, jutányosabb és kiadóbb, mint minden
külföldről behozott rum.
Hermann A. horvátországi szilvórium csarnok
Budapest, Erzsébet-tér 18. G. szám.
Kéretik a fenti védjegyre jól ügyelni.

Utazó hivatalnokot
keres
állandó alkalmazásra
a Yost irógép-részvénytársaság.
Brutto javadalmazása 900 korona Csakis oly feddhetlen jellemű
és művelő utazó urak jelentkezzenek akik saját költségük-
kén való hat heti kiképzetésüknök alávetik magu-
kat. Megkívánatuk: kellemes külső, kiváló intelligencia,
valamint a magyar és német nyelven való teljes jártaság.
Írásbeli ajánlatok csak f. évi december hó 1-én szemé-
lyesen nyújtandók be d. e. 8-12-ig d. u. 2-5-ig a
Yost irógép-részvénytársaságnál,
Newyork-palotán.

4 Németül tanító nélkül!
Azok számára, a kik magánúton akarnak tökéle-
tesen megtanulni németül, a legjobb nyelvetan a
RODER-féle
Levelészerinti oktatás a
német nyelv megtanulására
4) levél erős vászonokban — Ára 16 kor.
Egy levél két lecke. — Egy lecke 20 fill.
Megrendelhető:
LAMPÉL RÓBERT (PROFESSOR F. CS. FIAT)
cs. és kir. udv. könyvtárszolgálatában
Budapest, Andrásy-ut 21.
Küld minden más költség nélkül.
F. által minden a
40000kereskedésben.